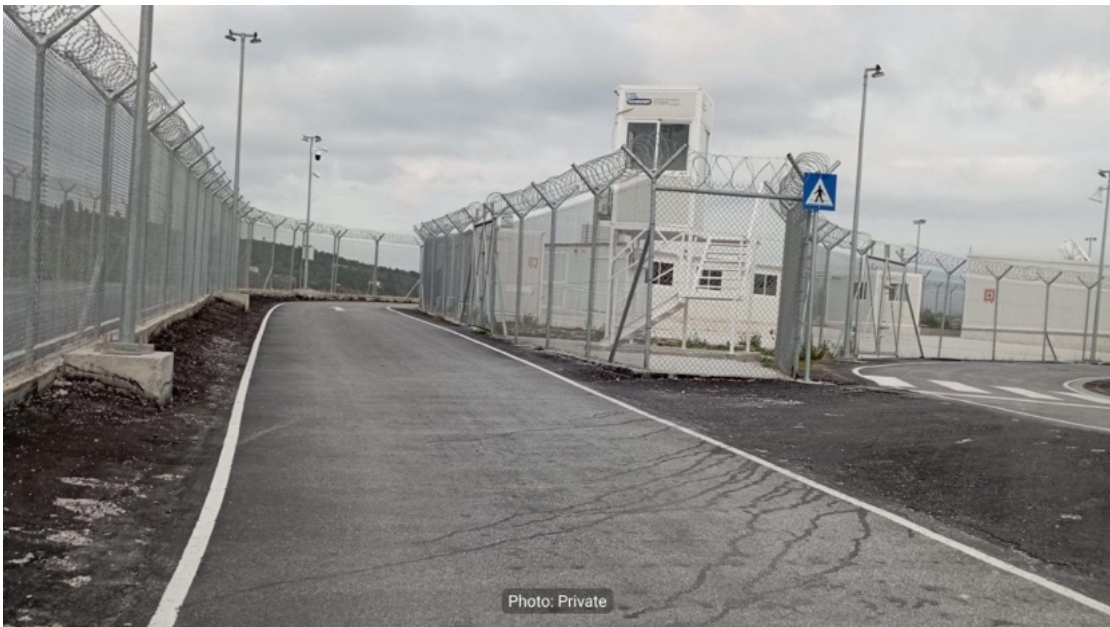

Τι συμβαίνει σήμερα στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου

Σοβαρά προβλήματα στις χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δομές

Μάιος 2023

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

PRO ASYL

<https://rsaagean.org/el/ked-nisia-aigaiou/>

English: <https://rsaagean.org/en/ccac-aegean-islands-greece/>

Περιεχόμενα

Τι συμβαίνει σήμερα στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου.....	1
Εισαγωγικό σημείωμα.....	3
Εκτεταμένα μέτρα επιτήρησης και καταστολής.....	6
Βασικά προβλήματα των διαμένοντων στις ΚΕΔ.....	10
Προβλήματα στις ΚΕΔ που σχετίζονται με τις διαδικασίες υποδοχής και ασύλου....	13
Ο εποπτικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις νέες δομές των νησιών.....	15
ΛΕΣΒΟΣ.....	17
Δύσκολες συνθήκες διαβίωσης.....	21
Σημαντικές ελλείψεις προσωπικού υγείας και διερμηνείας.....	22
Προβλήματα στην πρόσβαση δικηγόρων.....	23
Η μαύρη τρύπα της Ελεγχόμενης Δομής Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Δυτικής Λέσβου.....	24
Προσωρινό φρένο από το ΣΤΕ για την χρηματοδοτούμενη από την Ε.Ε υπερδομή στη Βάστρια.....	26
ΧΙΟΣ.....	30
Χωρίς γιατρό και κοινωνικό λειτουργό.....	32
Ελλείψεις σε βασικά αγαθά.....	33
Διερμηνεία και νομική στήριξη.....	34
Εμπόδια στην κατασκευή της νέας υπερδομής στην τοποθεσία Θόλος.....	35
ΣΑΜΟΣ.....	36
Συνθήκες απομόνωσης και αυστηρής φύλαξης.....	38
Ελλείψεις σε παροχές υπηρεσιών.....	40
Προβλήματα στη νομική υποστήριξη και την ιατρική περίθαλψη.....	41
ΚΩΣ.....	43
Μικρές ποσότητες φαγητού και προβλήματα διαβίωσης.....	46
Αναφερόμενοι αυστηροί έλεγχοι που παραπέμπουν σε καθεστώς φυλάκισης.....	47
Ελλείψεις στην ιατρική περίθαλψη και τη νομική υποστήριξη.....	49
ΛΕΡΟΣ.....	49
Ελλείψεις σε βασικά αγαθά.....	52
Σωματικοί έλεγχοι εκτός νομιμότητας.....	53
Ελλείψεις σε νομική βοήθεια.....	54

Εισαγωγικό σημείωμα

Επτά χρόνια μετά την υπογραφή της τοξικής «συμφωνίας» ΕΕ-Τουρκίας, τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου παραμένουν «μαύρες τρύπες» για τα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων και των αιτουσών διεθνή προστασία. Οι αφίξεις, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία, είχαν αυξηθεί σημαντικά τους τελευταίους μήνες του 2022 και στις αρχές του 2023¹. Παράλληλα συνεχίζονται οι καταγγελίες για πρακτικές αποτροπής και άτυπων αναγκαστικών επιστροφών (pushbacks) στα θαλάσσια σύνορα. Στις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) σε Σάμο, Κω και Λέρο -η κατασκευή των οποίων χρηματοδοτήθηκε 100% από την Ευρωπαϊκή Ένωση- καθώς και σε αυτές σε Λέσβο και Χίο, οι αιτούντες/ούσες άσυλο και τα παιδιά τους ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές με [δυσανάλογα](#) μέτρα ασφαλείας και επιτήρησης, αντιμετωπίζοντας αναφερόμενες βίαιες συμπεριφορές από τις αρχές ασφαλείας και με σημαντικές ελλείψεις σε νομική βοήθεια, ιατρική περίθαλψη και διερμηνεία. Ελλείψεις παρατηρούνται ακόμα και σε είδη πρώτης ανάγκης λόγω καθυστερήσεων σε διαγωνισμούς, της αποχώρησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αλλά και λόγω καθυστερήσεων στην παροχή της μηνιαίας οικονομικής βοήθειας που προβλέπεται για τους αιτούντες άσυλο².

Τον Νοέμβριο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χορήγησε 121 εκατ. ευρώ για την κατασκευή κέντρων υποδοχής σε Σάμο, Κω και Λέρο. Στις 29 Μαρτίου 2021, η Επιτροπή χορήγησε περαιτέρω 155 εκατομμύρια ευρώ στις ελληνικές αρχές για την κατασκευή νέων κέντρων υποδοχής σε Λέσβο και Χίο.

«Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει τις ελληνικές αρχές για τη δημιουργία νέων κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης πολλαπλών χρήσεων σε πέντε άλλα ελληνικά νησιά. Η κατασκευή των νέων κέντρων έχει ήδη ολοκληρωθεί στη Σάμο,

¹ Οι ροές για τον Ιανουάριο του 2023 παρουσιάζονται αυξημένες κατά 278% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022 και τον Φεβρουάριο του 2023 αυξημένες κατά 69% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Οι διαμένοντες στα νησιά ήταν για τον Ιανουάριο του 2023 αυξημένοι κατά 44% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022 και τον Φεβρουάριο του 2023 αυξημένοι κατά 46% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Το Ιανουάριο οι μεταφορές αιτούντων από τα νησιά προς την ενδοχώρα παρουσιάζονται αυξημένες κατά 326% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022 και τον Φεβρουάριο αυξημένες κατά 104% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ενημερωτικά Σημειώματα Ιανουαρίου 2023 και Φεβρουαρίου 2023, διαθέσιμα [εδώ](#) και [εδώ](#). Επίσης, ο αριθμός των αφίξεων από τα θαλάσσια σύνορα [αυξήθηκε](#) το 2022 κατά 195% σε σύγκριση με το 2021 λόγω της αναχώρησης περισσότερων ανθρώπων από την Τουρκία και τον Λίβανο κατά τη χρονιά αυτή, οι οποίοι διασώθηκαν στα ελληνικά ύδατα. Οι τουρκικές αρχές ανέφεραν ότι [διέσωσαν](#) ή συνέλαβαν περίπου 3.000 πρόσφυγες και μετανάστες στη θάλασσα τον Ιανουάριο του 2023. Ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στα μέσα Ιανουαρίου [ανέφερε](#) ότι το 2022 απετράπησαν περί τις 250.000 παράνομες εισοδοί στα χερσαία σύνορα και σχεδόν 45.000 στα θαλάσσια σύνορα.

² Προβλέπεται 75 ευρώ μηνιαίο επίδομα για μεμονωμένα άτομα και 210 ευρώ μηνιαίο επίδομα για οικογένειες με τέσσερα ή περισσότερα μέλη. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Επίδομα-Οικονομικά βοήθημα, διαθέσιμο [εδώ](#).

την Κω και τη Λέρο, ενώ η προετοιμασία βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη για τα νέα κέντρα στη Λέσβο και τη Χίο.» <https://bit.ly/saagean2>

Η ελληνική κυβέρνηση έχει ανακοινώσει την κατασκευή παρόμοιων Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών σε Λέσβο και Χίο, αλλά συναντά έως τώρα σημαντικά εμπόδια σε νομικό επίπεδο, αλλά και την αντίθεση μεγάλου ποσοστού της τοπικής κοινωνίας. Μπορεί οι συνθήκες στέγασης και ασφάλειας να έχουν βελτιωθεί στις δομές στα πέντε νησιά σε σχέση με το παρελθόν³, καθώς δεν υπάρχουν πια σκηνές και αυτοσχέδια παραπήγματα, ωστόσο εξακολουθούν να μην ανταποκρίνονται στις ανάγκες υποδοχής και προστασίας των αιτούντων διεθνούς προστασίας παρά τα τεράστια ποσά που έχουν δοθεί για την κατασκευή τους⁴.

Η κατάσταση στις ΚΕΔ των νησιών είναι δύσκολο να αποτυπωθεί, καθώς παρατηρούνται διαφορετικές πρακτικές και φαίνεται ότι δεν υπάρχει ενιαίος τρόπος διαχείρισης των ζητημάτων που ανακύπτουν. Με αυτό το ενημερωτικό σημείωμα οι Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) και PRO ASYL επιχειρούν μία σύντομη περιγραφή, αρχικά για τις γενικές συνθήκες σε όλες τις δομές, και στη συνέχεια, με βάση τις ειδικές συνθήκες και τα στοιχεία για κάθε νησί.

Για το σημείωμα αυτό, η RSA πραγματοποίησε έρευνα το διάστημα 15 Φεβρουαρίου με 31 Μαρτίου, με επιτόπια έρευνα σε Λέσβο και Κω και μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων, και αξιοποίησε στατιστικά στοιχεία που έχουν δημοσιευτεί μέχρι τις αρχές Απριλίου. Τα στοιχεία που αναφέρονται στη συνέχεια συλλέχθηκαν από υποθέσεις που έχουμε αναλάβει και την εμπειρία μας στο πεδίο, επικοινωνίες με οργανώσεις στο πεδίο, μαρτυρίες από αιτούντες άσυλο που διαμένουν στις δομές, εργαζόμενους/ες στις δομές, εθελοντές/ριες και αλληλέγγυους/ες που ζουν στα νησιά, αλλά και επίσημες επικοινωνίες με τις αρμόδιες αρχές και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους

³ Για την κατάσταση στο παρελθόν, διαβάστε περισσότερα σε ενδεικτικά κείμενα της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο: [2017](#), [2019 \(Κως\)](#), [2020](#), [2020 \(Λέσβος\)](#), [2022](#).

⁴ Το Ελληνικό Συμβούλιο Προσφύγων (ΕΣΠ) και η Oxfam έχουν [συστήσει](#) τη δημιουργία ενός σαφούς και διαφανούς δημόσιου μηχανισμού υποβολής εκθέσεων σχετικά με τα κονδύλια της ΕΕ που δαπανώνται, τους πόρους που χρησιμοποιούνται και για ποιους σκοπούς στα κέντρα αυτά, συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων των χώρων που λειτουργούν ή δεν λειτουργούν, με γραπτές αιτιολογήσεις.

Πρόσφυγες. Ευχαριστούμε όλους όσους και όσες μας παρείχαν στοιχεία και συνομίλησαν μαζί μας στο πλαίσιο της έρευνας αυτής. Σημειώνουμε ότι, σε ό,τι αφορά τις αρμόδιες αρχές, λάβαμε επίσημη απάντηση μόνο από την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, όπως παρατίθεται στη συνέχεια. Παρά τις επίμονες προσπάθειές μας, δεν λάβαμε απάντηση από την Υπηρεσία Υποδοχής & Ταυτοποίησης (Διεύθυνση ΚΥΤ&ΚΕΔ), από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες της ΥΠΥΤ, ούτε από τον ΕΟΔΥ, σε ό,τι αφορά το ιατρικό και υποστηρικτικό προσωπικό στις δομές. Τα στοιχεία αφορούν την κατάσταση την περίοδο της έρευνας, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά. Σημειώνουμε ότι τα στοιχεία αυτά είναι δυναμικά, λόγω των συχνών αλλαγών που παρατηρούνται στις δομές.

Το 2015 η ΕΕ, για την αντιμετώπιση των προσφυγικών ροών, εισήγαγε την προσέγγιση των hotspots στη βάση της οποίας λειτουργούσαν οι δομές στα νησιά Λέσβο, Χίο, Σάμο, Κω και Λέρο ως Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), για τους πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς οι οποίοι έχουν εισέλθει στην ελληνική επικράτεια χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις προκειμένου να υπαχθούν στις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης και να υποβάλουν αίτημα διεθνούς προστασίας. Διαδοχικά από τα τέλη του 2021, οι δομές αυτές μετατράπηκαν σε Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (Κ.Ε.Δ.). Οι Κ.Ε.Δ. αποτελούν περιφερειακές υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Εντός των ΚΕΔ δύναται να λειτουργεί Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης, δομή προσωρινής υποδοχής καθώς και διακριτοί χώροι με τις κατάλληλες προδιαγραφές για την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων παρέχεται φιλοξενία σε διακριτούς χώρους που λειτουργούν ως «ασφαλείς περιοχές» (safe areas). Σε διακριτό χώρο εντός των ΚΕΔ μπορεί επίσης, να λειτουργεί Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.), υπό τη διοίκηση της Ελληνικής Αστυνομίας.: <https://bit.ly/3paUjh5>.

Για τις ανάγκες του παρόντος κειμένου, θα χρησιμοποιείται παντού ο όρος ΚΕΔ για την αναφορά στις δομές των πέντε νησιών, που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας έρευνας.

Εκτεταμένα μέτρα επιτήρησης και καταστολής

ΚΕΔ Σάμου

Οι νέες δομές διαφημίστηκαν ως ανοιχτές δομές φιλοξενίας, παρέχοντας καλύτερες συνθήκες και ασφάλεια, ωστόσο προσομοιάζουν περισσότερο με φυλακές⁵. Οι αιτούντες και οι αιτούσες άσυλο που βρίσκονται στις ΚΕΔ στα πέντε νησιά του Αιγαίου διαμένουν σε συνθήκες αυξημένου ελέγχου, επιτήρησης και καταστολής. Σε όλες τις δομές υπάρχουν πολλαπλά μέτρα ασφαλείας.

⁵ «Οι εγκαταστάσεις θα είναι ανοιχτά κέντρα υποδοχής με έλεγχο εισόδου και εξόδου για τους κατοίκους και απαραίτητους περιορισμούς ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης ασφάλεια για όλες τις ομάδες διαμενόντων, το προσωπικό και τον τοπικό πληθυσμό. Οι διαμένοντες θα μπορούν να μπαίνουν και να βγαίνουν κατά βούληση.»:

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/about-task-force-e-migration-management_en.

ΚΕΔ Λέρου

Συγκεκριμένα, οι ΚΕΔ σε [Σάμο](#), [Κω](#) και [Λέρο](#) περιβάλλονται από εξωτερική διπλή περίφραξη ασφαλείας τύπου NATO (στη Λέσβο και τη Χίο εκκρεμεί η κατασκευή των αντίστοιχων κέντρων). Στην είσοδο των δομών έχουν εγκατασταθεί συστήματα ελέγχου, όπως τουρνικέ, μαγνητικές πύλες, x-rays, σύστημα access control δύο παραγόντων (ταυτότητα και δακτυλικό αποτύπωμα) από τα οποία πρέπει να περάσουν οι διαμένοντες για να εισέλθουν και να εξέλθουν από τη δομή⁶. Επίσης, κάθε φορά που επιστρέφουν υποβάλλονται σε σωματικό έλεγχο και έλεγχο τσάντας και περνούν και πάλι από ανιχνευτές μετάλλων. Τα παιδιά που διαμένουν στις ΚΕΔ Σάμου και Λέρου υποβάλλονται επίσης σε έλεγχο ασφαλείας ακόμη κι όταν επιστρέφουν από το σχολείο.

---

⁶ «Η πρόσβαση τόσο των προσωρινώς διαμενόντων όσο και των εργαζομένων στις Κ.Ε.Δ. ελέγχεται μέσω του Συστήματος Ελέγχου Πρόσβασης και Παρακολούθησης "ΥΠΕΡΙΩΝ" και του εξοπλισμού που έχει εγκατασταθεί στις κεντρικές πύλες [τουρνικέ, μαγνητικές πύλες, x-rays, σύστημα access control δύο παραγόντων (ταυτότητα και αποτύπωμα)] και εξασφαλίζει την ασφαλή και ελεγχόμενη είσοδο και έξοδο από τη Δομή σε όποιον το δικαιούται. Η ελεγχόμενη πρόσβαση πραγματοποιείται μέσω περιστρεφόμενων μπαρών προστασίας (τουρνικέ) οι οποίες ενεργοποιούνται κατόπιν επιβεβαίωσης της παρουσίας και ταυτότητας του κατόχου κάρτας» Εγχειρίδιο Οδηγιών για την διαχείριση εισόδου – εξόδου των Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών (Κ.Ε.Δ.) - Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Γενική Γραμματεία Υποδοχής, Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, Διεύθυνση Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης & Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών Νήσων, Έκδοση 1.2 | | Μάρτιος 2022.

Ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου στην αίθουσα του Κέντρου Διαχείρισης Συμβάντων Επιπλέον, σε όλη την έκταση των δομών έχει εγκατασταθεί Κλειστό Σύστημα Παρακολούθησης (CCTV), το οποίο χρησιμοποιεί «έξυπνο» λογισμικό με σκοπό να προειδοποιεί εγκαίρως για τυχόν έκτακτα συμβάντα, ενώ έχει τη δυνατότητα να δίνει ειδοποιήσεις και εικόνες στο Τοπικό Κέντρο Συμβάντων, στο Κέντρο Ελέγχου στην Αθήνα και στα Κέντρα Ελέγχου λοιπών εμπλεκόμενων φορέων (π.χ. Ελληνική Αστυνομία). Περίφραξη, καθώς και τουρνικέ με καρτανανγώστες, έχουν τοποθετηθεί και στις διακριτές ενότητες των δομών. Στόχος, σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, είναι «η προστασία των εργαζόμενων σε αυτές αλλά και των ευάλωτων ομάδων, όπως τα ασυνόδευτα παιδιά και οι μονογονεϊκές οικογένειες». Επίσης στις ΚΕΔ Σάμου, Κω και Λέρου έχει [προγραμματιστεί](#) η ίδρυση ειδικής εγκατάστασης κράτησης σύμφωνα με το άρθρο 31 του ν. 3907/2011 (Α' 7) η οποία θα λειτουργεί ως Υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας, σε επίπεδο Αστυνομικού Σταθμού.

Οι μαρτυρίες που συλλέξαμε κάνουν λόγο για συνθήκες διαρκούς ελέγχου, επιτήρησης και καταστολής, αλλά ακόμα και περιπτώσεις λεκτικής κακομεταχείρισης του προσωπικού των δομών προς τους διαμένοντες, χωρίς να υπάρχουν κυρώσεις. Οι συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί λόγω της εντατικοποίησης της ασφάλειας και της έλλειψης ειδικής εκπαίδευσης του προσωπικού ασφαλείας, σε συνδυασμό με τραυματικές εμπειρίες των προσφύγων κατά την είσοδό τους στα σύνορα, έχουν επιβαρύνει σημαντικά την ψυχολογική κατάσταση των διαμενόντων και παραβιάζουν θεμελιώδη δικαιώματα όσων διαβιούν εκεί αλλά και των εργαζομένων σε αυτά, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων τους στην ελευθερία της κίνησης και της ιδιωτικότητας.

Η έξοδος των διαμενόντων από τη δομή επιτρέπεται από τις 7 π.μ έως τις 9 μ.μ. Η τήρηση του ωραρίου εισόδου και εξόδου από την ΚΕΔ, καθώς και η διανυκτέρευση εντός της δομής είναι υποχρεωτικές. Έως τον Νοέμβριο του 2022, όλοι οι νεοαφιχθέντες μεταφέρονταν σε προσωρινές δομές ή χώρους καραντίνας, και στην περίπτωση της Κω στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης (ΠΡΟΚΕΚΑ), για περίοδο 14 ημερών και έκτοτε για πέντε τουλάχιστον ημέρες⁷. Σύμφωνα με αναφορές, όσοι βρίσκονται σε καραντίνα δεν έχουν πρόσβαση στο κινητό τους τηλέφωνο και τον υπόλοιπο κόσμο.

Να σημειωθεί πως οι αιτούντες/σες άσυλο ήταν, τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Μαρτίου 2023, η μόνη πληθυσμιακή ομάδα που εξακολουθούσε να υπόκειται σε υποχρεωτική καραντίνα Covid-19 με την άφιξη στην Ελλάδα για τουλάχιστον πέντε ημέρες.

Οι νεοαφιχθέντες δεν επιτρέπεται να εξέλθουν από τη δομή ή να μεταβούν σε άλλη πτέρυγα της ΚΕΔ μέχρι να εφοδιαστούν με δελτίο αιτούντος άσυλο - πρόκειται για περιορισμό της ελευθερίας που γίνεται στο πλαίσιο της διαδικασίας υποδοχής και ταυτοποίησης, πριν την καταγραφή της αίτησης ασύλου, με βάση τον νόμο.

Τουλάχιστον στις περιπτώσεις της Λέσβου και της Κω, κυρίως λόγω των καθυστερήσεων στις καταγραφές, αυτός ο περιορισμός της ελευθερίας τους επεκτείνεται σε κάποιες περιπτώσεις χρονικά πέραν των 25 ημερών που προβλέπονται στη νομοθεσία ως το ανώτατο διάστημα περιορισμού με σκοπό την ολοκλήρωση των διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης.

Τέλος, όλες οι δομές βρίσκονται εκτός αστικού ιστού ή/και σε απομακρυσμένες περιοχές, όπου η πρόσβαση είναι πολύ δύσκολη, κάτι που συντελεί στην περαιτέρω απομόνωση τους. Πέρα από το γεγονός ότι οι μετακινούμενοι πρέπει να πληρώσουν εισιτήριο (από 1 έως 2,10 ευρώ το άτομο τη φορά ανάλογα το νησί- κόστος σημαντικό δεδομένης της πενιχρής οικονομικής κατάστασης των αιτούντων), σε κάποιες περιπτώσεις η συγκοινωνία είναι ιδιαίτερα αραιή, και οι διαμένοντες, για να μετακινηθούν πρέπει να περπατήσουν πολλά χιλιόμετρα, να πάρουν ταξί – ή απλά να μην μετακινηθούν.

---

⁷ Μέχρι τις 27/3/2023 ο περιορισμός της μετακίνησης στις ΚΕΔ των νησιών βασίζονται στην Κοινή Υπουργική Απόφαση που ελήφθη εν μέσω της πανδημίας Covid-19 και η οποία ανανεώνονταν έκτοτε, παρά το γεγονός ότι για τον γενικό πληθυσμό της χώρας είχαν αρθεί όλα τα περιοριστικά μέτρα μετακίνησης από την προηγούμενη χρονιά. Πρόσφατο Δ1α/ΓΠ.οικ.17849/24.3.2023 ΦΕΚ (ΦΕΚ Β' 1954/26-03-2023) διαθέσιμο [εδώ](#).

Συγκεντρωτικά στοιχεία αποστάσεων και κόστους μετακίνησης για ΚΕΔ νησιών Αιγαίου

ΚΕΔ ΝΗΣΩΝ	Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή (ευρώ)	Κόστος μεταφοράς με ταξί (ευρώ)
Λέσβος	5	1 €	6,50 €
Χίος	8	1,50 €	13 €
Σάμος	9	1,60 €	14 €
Κως	15	2,10 €	20 €
Λέρος	6	2 €	13 €

Σημειώνουμε ότι η Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Δυτικής Λέσβου (θέση Μεγάλα Θέρμα ή Καστέλια) είναι η μόνη διακριτή δομή που εξακολουθεί να λειτουργεί ακόμη και σήμερα με σχεδόν μηδενική στελέχωση προσωπικού και ανύπαρκτες συνθήκες πρώτης υποδοχής. Η δομή αυτή χρησιμοποιείται για τους νεοαφιχθέντες υπό το πρόσχημα της καραντίνας, τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Μάρτη 2023, αξιοποιούμενη στην πράξη ως άτυπος χώρος αυθαίρετης κράτησης μέχρι την επίσημη μεταφορά των νεοαφιχθέντων στην ΚΕΔ Λέσβου.

Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Δυτικής Λέσβου (θέση Μεγάλα Θέρμα ή Καστέλια)

Βασικά προβλήματα των διαμένοντων στις ΚΕΔ

Σε όλες τις ΚΕΔ των νησιών παρατηρείται σημαντική μείωση του προσωπικού αλλά και αποχώρηση οργανώσεων που εργάζονταν προηγουμένως στο πεδίο, με σοβαρές

επιπτώσεις στην παροχή αναγκαίων υπηρεσιών⁸. Η αποχώρηση των οργανώσεων οφείλεται, μεταξύ άλλων, και στις [δυσανάλογα αυστηρές προϋποθέσεις](#) για την εγγραφή στο Μητρώο ΜΚΟ του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου.

Επιπλέον, υπάρχουν παντού σοβαρές ελλείψεις σε ιατρικό προσωπικό και ψυχοκοινωνική στήριξη, και ελλείψεις στην παροχή διερμηνείας. Ιδιαίτερα μετά τη διακοπή της παροχής υπηρεσιών διερμηνείας από τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), και ενώ αναμένεται η πλήρης ανάπτυξη των υπηρεσιών διερμηνείας της ΜΕΤΑδρασης, το πρόβλημα έχει ενταθεί σε μεγάλο βαθμό σε όλα τα νησιά.

Επίσης, λόγω της έλλειψης ιατρικού προσωπικού στις ΚΕΔ, επιβαρύνονται σημαντικά τα [ήδη](#) υποστελεχωμένα γενικά νοσοκομεία των νησιών, με περιστατικά που χρήζουν πρωτοβάθμιας περίθαλψης και θα μπορούσαν να είχαν αντιμετωπιστεί πιθανόν εντός της ΚΕΔ. Η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) από τον Ιούνιο του 2021 σε συνεργασία με τοπικά φαρμακεία έχει αναλάβει την κάλυψη μέρους των αναγκών σε φάρμακα για άτομα που ζουν στις δομές σε Λέσβο, Χίο, Σάμο και Κω και αδυνατούν να καλύψουν τη σχετική δαπάνη.

ΚΕΔ Λέσβου	Ναι
ΚΕΔ Χίου	Όχι
ΚΕΔ Σάμου	Όχι
ΚΕΔ Κω	Όχι
ΚΕΔ Λέρου	Ναι

Σε όλες τις ΚΕΔ καταγράφονται επίσης σημαντικές καθυστερήσεις στην παροχή των μηνιαίων επιδομάτων οικονομικής βοήθειας, που υποχρεούται να παρέχει η Διοίκηση στους αιτούντες άσυλο μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασης της αίτησής τους. Σύμφωνα με τη διαδικασία που ακολουθείται, η Υπηρεσία Υποδοχής και

⁸ Το ζήτημα αναδεικνύει και ο Πανελλήνιος Σύλλογος Υπαλλήλων Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης Υπηκόων Τρίτων Χωρών, όπου αναφέρεται στην υποστελέχωση και τις ελλείψεις προσωπικού σε δομές, 23 Σεπτεμβρίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

Ταυτοποίησης διαθέτει έναν κατάλογο δικαιούχων που επικαιροποιείται κάθε τέλη του μήνα. Από την στιγμή της εγγραφής στον κατάλογο δικαιούχων απαιτείται χρονικό διάστημα τουλάχιστον 15 ημερών για να «ανέβει» στο σύστημα, ενώ στην Κω και τη Λέσβο μας αναφέρθηκε ότι είναι απαραίτητη και η απόκτηση ελληνικού αριθμού κινητού. Συνεπώς, η αρχική λήψη του επιδόματος απαιτεί τουλάχιστον σαράντα μέρες, χωρίς να γίνονται αναδρομικές καταβολές. Μια γυναίκα ευάλωτη που διαμένει στη Λέσβο, της οποίας την υπόθεση έχει αναλάβει η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, στερήθηκε για μήνες την κάρτα μετρητών που δικαιούνταν, από λάθος του συστήματος. Επίσης υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που στο μεσοδιάστημα είτε έλαβαν καθεστώς διεθνούς προστασίας είτε απορρίφθηκε το αίτημά τους, με αποτέλεσμα να μην λάβουν ποτέ το επίδομα.

Στις ΚΕΔ καταγράφονται κατά περίπτωση ελλείψεις σε ζεστό νερό και παιδικά γάλατα, σε βρεφικές πάνες και κλινοσκεπάσματα, ενώ αναφέρεται κακή ποιότητα των στρωμάτων. Η κακή ποιότητα και η ποσότητα του φαγητού είναι από τα σοβαρότερα προβλήματα, ενώ φαίνεται επίσης ότι δεν υπάρχει πρόβλεψη για ειδική διατροφή όταν υπάρχει σοβαρό πρόβλημα υγείας, ούτε για παιδικές τροφές. Επίσης υφίστανται σημαντικά προβλήματα συντήρησης στα κοντέινερ.

Μέσα στις δομές υπάρχει απουσία ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων. Χώροι δημιουργικής απασχόλησης ή χώροι καταστημάτων όπως προβλέπονταν⁹, δεν έχουν, στις περισσότερες περιπτώσεις, τεθεί σε λειτουργία. Αυτό αφορά και χώρους που είναι ήδη έτοιμοι, όπως πχ. οι χώροι πλυντηρίων στην Κω. Δεν υπάρχουν επαρκείς χώροι σκίασης, με αποτέλεσμα την αδυναμία των διαμένωντων να παραμείνουν σε ανοιχτό χώρο ειδικά κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

---

⁹ Δείτε αντίστοιχα για [Σάμο](#), [Κω](#), [Λέρο](#).

Προβλήματα στις ΚΕΔ που σχετίζονται με τις διαδικασίες υποδοχής και ασύλου

ΚΕΔ Κω

Κατά την έναρξη της διαδικασίας υποδοχής και ταυτοποίησης στις ΚΕΔ κομβικό στάδιο αποτελεί η διαπίστωση της ευαλωτότητας των αιτούντων άσυλο (υπαγωγή σε μία από τις κατηγορίες που παρατίθενται ενδεικτικά στον Κώδικα Ασύλου) από το Κλιμάκιο Ιατρικού Ελέγχου και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης, καθώς αποτελεί προϋπόθεση για την παροχή ειδικών συνθηκών υποδοχής και σχετίζεται άμεσα με τη χορήγηση ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων. Με τις υπάρχουσες ελλείψεις του ιατρικού και ψυχοκοινωνικού προσωπικού όπως αποτυπώνονται σε κάθε νησί, η εκτίμηση της ευαλωτότητας καθυστερεί σημαντικά. Στην Κω και τη Χίο, για παράδειγμα, η εκτίμηση της ευαλωτότητας γίνεται από αποστολές του ΕΟΔΥ που έρχονται περιστασιακά από άλλα μέρη της Ελλάδας, εκτός νησιού, με προφανείς συνέπειες στους χρόνους και την αποτελεσματικότητα της καταγραφής, αλλά και στην παρακολούθηση της ευαλωτότητας μετά την καταγραφή της. Ως αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις ξεκινά η διαδικασία εξέτασης του αιτήματος ασύλου, χωρίς την απαραίτητη τεκμηρίωση της ευαλωτότητας, και σοβαρά ελλείμματα στην υποστήριξη και παραπομπή των ευάλωτων περιπτώσεων.

Είσοδος ΚΕΑ Κω

Περαιτέρω, οι διαδικασίες ασύλου στα νησιά γίνονται σε αρκετές περιπτώσεις με εξαιρετικά ταχείς ρυθμούς και με εξαιρετικά σύντομες προθεσμίες, προφανώς σε βάρος της ποιότητας της διαδικασίας. Πρόκειται για την εφαρμογή της διαδικασίας συνόρων, που δεν θα έπρεπε να εφαρμόζεται καθόλου¹⁰. Δεν υπάρχει δυνατότητα νομικής ενημέρωσης και συνδρομής του συνόλου των νεοεισερχομένων, γεγονός που εντείνεται από τα σοβαρά προβλήματα έλλειψης διερμηνέων, ενώ παρατηρούνται αναβολές και επαναπρογραμματισμοί συνεντεύξεων χωρίς έγκαιρη ενημέρωση/κλήση των αιτούντων. Επίσης, σε όλα τα νησιά παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις στη νομική υποστήριξη, ως αποτέλεσμα και της μείωσης των οργανώσεων που δρουν στο πεδίο αλλά και της διακοπής και επανέναρξης σχετικών προγραμμάτων¹¹.

¹⁰ Για περισσότερα για τη διαδικασία συνόρων, διαβάστε [εδώ](#).

¹¹ Στους αιτούντες διεθνή προστασία στην Ελλάδα παρέχεται επίσης δωρεάν νομική συνδρομή στον δεύτερο βαθμό της διαδικασίας ασύλου, από δικηγόρο που περιλαμβάνεται στο Μητρώο Δικηγόρων της Υπηρεσίας Ασύλου για την άσκηση της προβλεπόμενης προσφυγής της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν. 4375/2016 ενώπιον της Αρχής Προσφυγών του άρθρου 4 του ίδιου νόμου, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις της παρούσας απόφασης.

Από τις εθνικότητες των διαμενόντων προκύπτει ότι συχνά υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός αιτούντων άσυλο, ιδιαίτερα από το Αφγανιστάν και τη Σομαλία, το αίτημα των οποίων εξετάζεται με βάση την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) που ορίζει την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα» και για τον λόγο αυτό απορρίπτεται ως απαράδεκτο χωρίς την κατ' ουσία εξέταση του, εκθέτοντας τους διαμένοντες στις δομές σε μία limbo κατάσταση επισφαλούς συνθήκης. Οι άνθρωποι αυτοί αποκόπτονται από τις συνθήκες υποδοχής ενώ τους επιτρέπεται προς το παρόν να διαμένουν στις ΚΕΔ.

Ο εποπτικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις νέες δομές των νησιών

Μετά την φωτιά που κατέστρεψε ολοσχερώς το ΚΥΤ στη Μόρια τον Σεπτέμβριο 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την παροχή χρηματοδότησης προς τις Ελληνικές αρχές για τις νέες δομές και – για πρώτη φορά στα χρονικά της ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου – τη συνδιαχείριση μιας νέας δομής στη Λέσβο. Παράλληλα, δημιούργησε την Ομάδα Δράσης για τη διαχείριση της μετανάστευσης (*Task Force Migration Management*) ως έναν μηχανισμό διευκόλυνσης του συντονισμού των θεσμών της ΕΕ και των ελληνικών αρχών, οργανισμών και φορέων που εμπλέκονται στην διαχείριση της μετανάστευσης. Η Ομάδα Δράσης στοχεύει επίσης στην εποπτεία και διασφάλιση της τήρησης των ευρωπαϊκών προτύπων στις δομές των νησιών, ωστόσο παραμένει [ασαφής](#) ο ακριβής ρόλος της Ομάδας Δράσης και η διάκριση μεταξύ της επιχειρησιακής υποστήριξης που παρέχει στις αρχές και της επιβολής των ευρωπαϊκών κανόνων. Παράλληλα, παραμένει αμφίβολο εάν η ίδρυση της Ομάδας Δράσης έχει συμβάλει πράγματι στην εκπλήρωση των στόχων για τους οποίους δημιουργήθηκε, καθώς η πλειοψηφία των μέτρων που είχαν συμφωνηθεί σε σχετικό Μνημόνιο Συνεργασίας με τις ελληνικές αρχές τον Δεκέμβριο του 2020 [δεν έχουν παραδοθεί μέχρι σήμερα](#).

Με βάση την πραγματικότητα στις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές στα νησιά του Αιγαίου, όπως προκύπτει από την παρούσα έρευνα της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο, τις σοβαρές ελλείψεις ιδιαίτερα σε ιατρικό και ψυχοκοινωνικό προσωπικό και το καθεστώς εγκλεισμού και υπέρμετρης αστυνόμευσης, επανέρχεται η προφανής ανάγκη ενίσχυσης του συστήματος υποδοχής, επενδύοντας σε αποκεντρωμένες μορφές υποδοχής σε μικρές ανοιχτές δομές εντός του αστικού ιστού σε όλη την ελληνική επικράτεια. Για όσο οι δομές στα νησιά λειτουργούν ως hotspots, με ημι-μόνιμη παραμονή των νεοαφιχθέντων σε αυτές μέχρι την ολοκλήρωση της

διαδικασίας ασύλου τους, οι συνθήκες σε αυτά θα εξακολουθούν να είναι ασύμβατες με τις νομικές υποχρεώσεις της χώρας απέναντι στους αιτούντες και τις αιτούσες άσυλο και τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Δεν υπάρχει άλλος δρόμος για την υλοποίηση των υποχρεώσεων της χώρας και την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσφύγων, πέρα από τη ριζική αλλαγή της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο. Οι χρηματοδοτούμενες εξ' ολοκλήρου από την ΕΕ, δομές στα νησιά είναι η έκφραση της αποτυχίας ακριβώς αυτής της ευρωπαϊκής πολιτικής, που στοχεύει στην -παράνομη- παρεμπόδιση των αφίξεων στην ΕΕ, μέσα από την εξωτερικοποίηση των συνόρων και τη γενικευμένη στρατιωτικοποίηση.

Συγκεντρωτικά στοιχεία ΚΕΔ νησιών Αιγαίου

Νησί:	Λέσβος	Χίος	Σάμος	Κως	Λέρος
Αφίξεις 1 Γενάρη μέχρι 2 Απρίλη	1531	244	620	493	162
Ονομαστική Χωρητικότητα	8000	1014	2040	2356	1780
Διαμένοντες στις 31/3/2023	2152	411	876	443	258
Άνδρες (%)	48%	56%	68%	59%	59%
Γυναίκες (%)	26%	29%	18%	19%	19%
Παιδιά (%)	26%	15%	14%	22%	22%
Χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά	100	72	320	170	100
Ασυνόδευτα Ανήλικα	95	39	50	53	20
Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής"	55	39	44	34	18

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Μάρτιος 2023, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, Μάρτιος 2023, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+weekly snapshot, 2/4/2023) • Τα δημογραφικά στοιχεία για τα Δωδεκάνησα είναι ενιαία

Στη συνέχεια, εξετάζουμε αναλυτικά τις συνθήκες που επικρατούν στα πέντε νησιά του Αιγαίου όπου υπάρχουν αντίστοιχες δομές (Λέσβο, Χίο, Σάμο, Κω και Λέρο).

ΛΕΣΒΟΣ

Κ.Ε.Δ. Λέσβου, Καρά Τεπές, Μαυροβούνι

Στη Λέσβο [εισήλθε](#) το 27% του συνολικού αριθμού των αφίξεων το 2022. Η δομή στο νησί βρίσκεται στη θέση Μαυροβούνι, 5 περίπου χιλιόμετρα απόσταση από το κέντρο της Μυτιλήνης. Ξεκίνησε τη λειτουργία του ως Προσωρινή Δομή Φιλοξενίας αιτούντων άσυλο μετά την [καταστροφή](#) του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) της Μόριας από φωτιά τον Σεπτέμβριο του 2020, και έκτοτε λειτουργήσε ως Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης Μυτιλήνης (ΚΥΤ Λέσβου). Το Νοέμβριο του 2022 η δομή μετατράπηκε από Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) σε Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ). Στεγάζεται σε ένα πρώην πεδίο βολής και βρίσκεται πολύ κοντά στη θάλασσα, εκτεθειμένη στις καιρικές συνθήκες, κυρίως στον βόρειο άνεμο και τη σκόνη, γεγονός που δυσχεραίνει σοβαρά τη διαβίωση.

ΚΕΔ ΛΕΣΒΟΥ

Αφίξεις 1/1/2023-2/4/2023 1531

Ονομαστική Χωρητικότητα 8000

Διαμένοντες στις 31/3/2023 2152

Άνδρες (%) 48%

Γυναίκες (%) 26%

Παιδιά (%) 26%

Αφγανιστάν 42%

Σουδάν 11%

Ερυθραία 10%

Υεμένη 8%

Σομαλία 8%

άλλες 21%

Ονομαστική χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά 100

Ασυνόδευτα Ανήλικα 95

Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής" 55

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+Weekly snapshot για τη Λέσβο, 2/4/2023), Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλικίων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου

ΚΕΔ Λέσβου

Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	5
Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή	1€
Κόστος μεταφοράς με ταξί	6,5€

Η ΚΕΔ Λέσβου έχει φτάσει στο ανώτατο όριο της πραγματικής χωρητικότητάς της (Lesvos Inter-agency coordination meeting, 27 Μαρτίου 2023)

Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου¹², στις 9 Μαρτίου στην ΚΕΔ Λέσβου υπήρχαν 95 ασυνόδευτα ανήλικα, 55 εκ των οποίων διέμεναν μέσα στην «ασφαλή περιοχή» (safe area) με ονομαστική χωρητικότητα για 100 παιδιά.

Ανησυχητικές είναι οι αναφορές ότι ασυνόδευτα ανήλικα, ανάμεσά τους και ασυνόδευτα κορίτσια, παραμένουν μετά την άφιξη τους μέσα στην ΚΕΔ πολλές φορές για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, σε περιόδους που οι δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων είναι πλήρεις. Επίσης, η RSA επισημαίνει ότι οι επιζήσαντες ναυαγίων που ανήκουν σε ευάλωτη ομάδα λόγω της κατάστασης κινδύνου που έχουν βιώσει και που συχνά έχουν απωλέσει μέλη της οικογένειάς τους, οδηγούνται στην ΚΕΔ αμέσως μετά τη διάσωσή τους χωρίς παροχή ειδικών συνθηκών υποδοχής.

Όσον αφορά τις εναλλακτικές μορφές στέγασης που υπάρχουν στο νησί, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία¹³, η τοπική ΜΚΟ Ηλιαχτίδα διατηρεί δομή για ασυνόδευτα ανήλικα και ο ΔΟΜ λειτουργεί την «ασφαλή περιοχή» (safe area) για ασυνόδευτα ανήλικα. Επιπλέον, η Διοτίμα λειτουργεί ένα πρόγραμμα για την επείγουσα στέγαση επιζώντων έμφυλης βίας, ενώ η τοπική ΜΚΟ Αλληλεγγύη Λέσβος λειτουργεί ένα πρόγραμμα στέγασης για γυναίκες μόνες ή/και με πολύ μικρά παιδιά. Τέλος, υπάρχουν περισσότερα από 220 άτομα που έχουν βρει μόνα τους στέγαση.

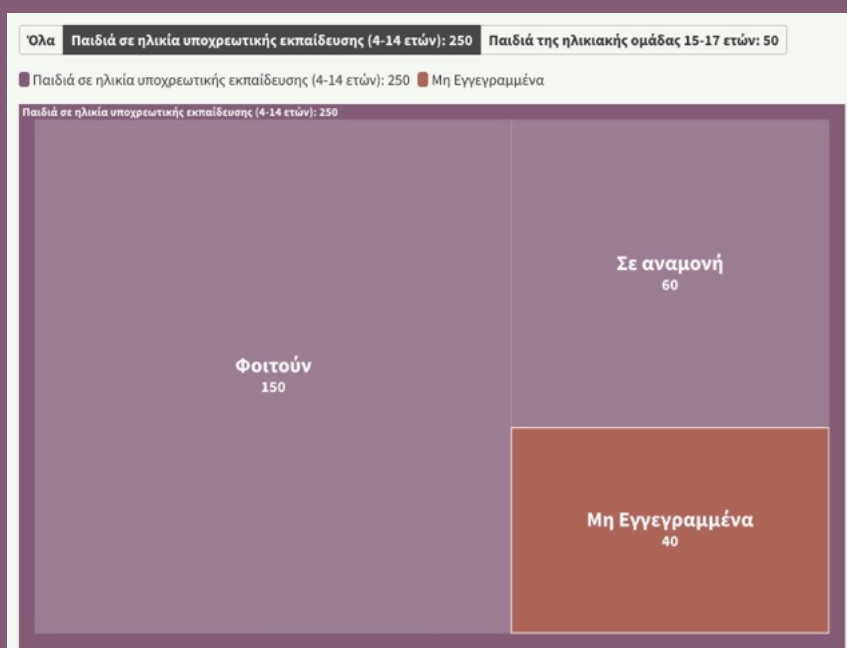
¹² Γραπτή απάντηση προς την RSA στις 16 Μαρτίου 2023, με τη διευκρίνιση ότι στην Λέσβο, παράλληλα με την ασφαλή περιοχή εντός της δομής, λειτουργεί χώρος διαμονής ασυνόδευτων ανηλίκων. Ο εν λόγω χώρος δυναμικότητας 40 ατόμων, λειτουργεί υπό το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου με τη συνεργασία του ΔΟΜ. Στην παρούσα φάση φιλοξενούνται 40 ασυνόδευτα ανήλικα. Η απόκλιση μεταξύ του συνόλου των ασυνόδευτων ανηλίκων και των διαμενόντων εντός ασφαλούς περιοχής αφορά σε χωρισμένους ανήλικους με πράξη ανάθεσης προσωρινής επιμέλειας.

¹³ Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023.

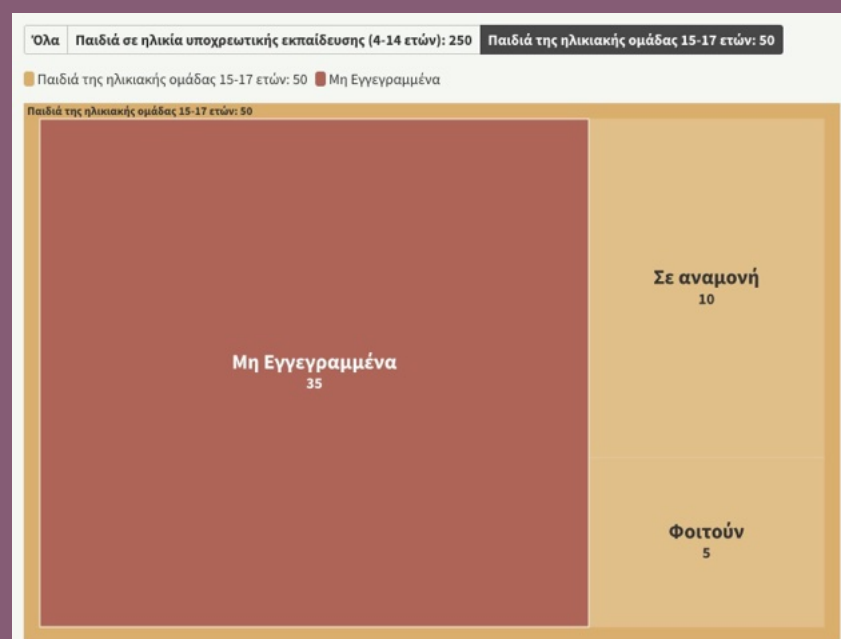
Συμμετοχή των παιδιών προσφύγων που διαμένουν στην ΚΕΔ Λέσβου στην τυπική εκπαίδευση

Βελτίωση σε σχέση με το 2022 παρατηρείται αναφορικά με την συμμετοχή των παιδιών προσφύγων που διαμένουν στην ΚΕΔ στην τυπική εκπαίδευση, ενώ υπάρχει διαρκής μετακίνηση των παιδιών, καθώς σημαντικός αριθμός των διαμενόντων μεταφέρεται σε δομές της ενδοχώρας.

Στα μέσα Μαρτίου 2023, από τα 250 παιδιά σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης (4-14 ετών), τα 210 ήταν εγγεγραμμένα σε δημόσια σχολεία, τα 150 φοιτούσαν και τα 60 ήταν σε αναμονή.

Από τα 50 παιδιά της ηλικιακής ομάδας 15-17 ετών, ήταν εγγεγραμμένα 15 και φοιτούσαν μόνο τα 5.

Μέσα στην ΚΕΔ, η ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση παρέχει μαθήματα μη τυπικής εκπαίδευσης για ανήλικους και ενήλικες, ενώ κάποιοι ελάχιστοι/ες φοιτούν σε εσπερινά σχολεία του νησιού. Βελτίωση σε σχέση με το 2022 παρατηρείται πάντως αναφορικά με την συμμετοχή των παιδιών προσφύγων που διαμένουν στην ΚΕΔ στην τυπική εκπαίδευση, ενώ υπάρχει διαρκής μετακίνηση των παιδιών, καθώς σημαντικός αριθμός των διαμενόντων μεταφέρεται σε δομές της ενδοχώρας. Στα μέσα Μαρτίου, από τα 250 παιδιά σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης (4-14 ετών), τα 210 ήταν εγγεγραμμένα σε δημόσια σχολεία, τα 150 φοιτούσαν και τα 60 ήταν σε αναμονή. Από τα 50 παιδιά της ηλικιακής ομάδας 15-17 ετών, ήταν εγγεγραμμένα 15 και φοιτούσαν μόνο τα 5.

Δύσκολες συνθήκες διαβίωσης

Οι νεοαφιχθέντες στη Λέσβο, πριν την επίσημη καταγραφή τους, διέμεναν σε καραντίνα μέσα σε *rubhall*¹⁴ στην ΚΕΔ Λέσβου τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Μαρτίου 2023, με εξαίρεση όσους μεταφέρονται στην Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Δυτικής Λέσβου. Σύμφωνα με μαρτυρίες από υποθέσεις που χειρίστηκε νομικά η RSA, υπήρχαν περιπτώσεις στο προηγούμενο χρονικό διάστημα όπου οι νεοαφιχθέντες έπρεπε να κοιμηθούν σε παλέτες χωρίς στρώματα και σε ιδιαίτερα χαμηλές θερμοκρασίες.

Καταγράφονται ελλείψεις σε ζεστό νερό, παιδικά γάλατα και κλινοσκεπάσματα, κακή ποιότητα των στρωμάτων, καθώς και παράπονα για την ποιότητα του φαγητού. Εργαζόμενοι/ες στη δομή αλλά και διαμένοντες κάνουν λόγο για πολύ συχνές διακοπές ρεύματος, επιπρόσθετα των γενικών προβλημάτων. Αναφέρουν επίσης οικονομική δυσχέρεια λόγω αδυναμίας εύρεσης εργασίας. Η Sabira*, μία γυναίκα από το Αφγανιστάν η οποία μένει μαζί με τον άντρα της και τα τρία τους παιδιά εδώ και 5 μήνες μέσα σε ένα κοντέινερ αναφέρει στην RSA¹⁵: «Δεν έχουμε καμία βοήθεια. Παλιά μας έδιναν σαμπουάν και υγρό πιάτων, τώρα τίποτα. Δεν υπάρχει καμία οργάνωση να βοηθάει εδώ μέσα. (...) Έχουμε πάρει το επίδομα μόνο για 2 μήνες. Με αυτό αγοράσαμε σαμπουάν και πρόσβαση στο ίντερνετ. Τα χρήματα δεν φτάνουν. (...) Τα παιδιά χρειάζονται να πάρουν κάτι στο σχολείο για φαγητό, και δεν έχουμε τίποτα να τους δώσουμε. Ούτε αρκετό νερό δε μας δίνουν, μας δίνουν μόνο ένα μπουκάλι την

¹⁴ Ιδιαίτερα μεγάλη, μετατοπιζόμενη δομή σαν σκηνή, που χρησιμοποιείται συχνά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

¹⁵ Τηλεφωνική επικοινωνία, 7 Μαρτίου 2023.

ημέρα για κάθε άτομο.» Σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται σε δραστηριότητες ενδυνάμωσης και υποδοχής για ενήλικες μέσα στη δομή επιβαρύνοντας την ψυχική κατάσταση των διαμενόντων. «Η μία μέρα περνάει σαν ένας χρόνος» προσθέτει η γυναίκα.

Στη Λέσβο, όπως σε όλες τις ΚΕΔΝ, επικρατούν συνθήκες διαρκούς ελέγχου, επιτήρησης και καταστολής, ενώ ενώ φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας αναφέρουν αύξηση των περιστατικών βίας και ενδοοικογενειακής βίας. Ιδιαίτερα επιβαρυσμένη είναι η ψυχική κατάσταση πολλών διαμενόντων: «Υπάρχουν άνθρωποι τους οποίους με το που φτάνουν στο νησί τους κυνηγούν κουκουλοφόροι [σ.σ. στα πλαίσια επιχειρήσεων άτυπων αναγκαστικών επιστροφών¹⁶]. Είναι πολύ τραυματισμένοι ψυχικά. Ζουν διαρκώς με φόβο και ανασφάλεια» μας τονίζει εργαζόμενη με την οποία συνομίλησε η RSA.

Σημαντικές ελλείψεις προσωπικού υγείας και διερμηνείας

Παρά την σχετική βελτίωση των στεγαστικών συνθηκών σε σχέση με την διαβόητη δομή στην Μόρια, η κατάσταση μέσα στην ΚΕΔ Λέσβου είναι ιδιαίτερα προβληματική, κυρίως λόγω της έλλειψης ιατρικού προσωπικού, ψυχολόγων και διερμηνέων. Στα τέλη Μαρτίου υπήρχαν μόνο δύο γιατροί του ΕΟΔΥ μέσα στην ΚΕΔ και ήταν πολύ προβληματική η διαδικασία αναγνώρισης της ευαλωτότητας. Επίσης γίνεται αναφορά για τεράστια κενά στην διερμηνεία και ελλείψεις σε προσωπικό στην Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης.

«Υπάρχουν άνθρωποι που έχουν λάβει προσφυγικό καθεστώς και έχουν το χαρτί στο χέρι, και δεν ξέρουν τι γράφει και ότι έχουν πάρει άσυλο» μας λέει χαρακτηριστικά η εργαζόμενη. Να σημειωθεί ότι ο ΕΟΔΥ ενημέρωνε ότι από τις 11 Ιανουαρίου 2023 και μέχρι νεοτέρας το Ψυχοκοινωνικό Κλιμάκιο του δε θα δέχεται αιτήματα για παροχή ψυχολογικής υποστήριξης, λόγω έλλειψης διερμηνέων. Έως τα τέλη Μαρτίου δεν είχε αποκατασταθεί πλήρως η παροχή διερμηνείας προς το Κλιμάκιο με αποτέλεσμα να υπάρχουν σημαντικά κενά. Τα προβλήματα εντείνονται από τη σημαντική επιβάρυνση, λόγω της έλλειψης προσωπικού, του ήδη υποστελεχωμένου γενικού νοσοκομείου του νησιού, κατάσταση που προκαλεί και τις αντιδράσεις των κατοίκων. Εκτός της δομής,

¹⁶ Σύμφωνα με αναφορές, εκτός από περιστατικά άτυπων αναγκαστικών επιστροφών κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων στη θάλασσα, στη Λέσβο έχουν καταγραφεί άτυπες αναγκαστικές επιστροφές ακόμα και ατόμων που είχαν ήδη φτάσει στη Λέσβο και διέμεναν στον χώρο καραντίνας Δυτικής Λέσβου. Βλ. [εδώ](#) και [εδώ](#) (σ. 21-22).

οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν ιατρικές υπηρεσίες και η οργάνωση INTERSOS HELLAS με πρόγραμμα ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Σχετικά με τις επιπτώσεις του καθεστώτος ασφαλείας και επιτήρησης μέσα στην ΚΕΔ στη σωματική και ψυχική υγεία των διαμενόντων, ο γιατρός, γενικός διευθυντής της ΜΚΟ INTERSOS HELLAS Απόστολος Βεΐζης αναφέρει στην RSA: «*Η αβεβαιότητα, η έλλειψη υποστήριξής τους, η έλλειψη υπηρεσιών υγείας, η γενικότερη έλλειψη υπηρεσιών στήριξης σε αυτούς τους ανθρώπους, έχει σοβαρές επιπτώσεις. Έχουμε παρατηρήσει σε ανθρώπους που είχαν τραύματα, τα τραύματα αυτά να μεγαλώνουν, ενώ έχουμε δει ανθρώπους που ήταν υγιείς να νοσούν σωματικά και ψυχικά κάτω από αυτές τις συνθήκες. Μετά τις συνεδρίες στο κέντρο μας μας οι άνθρωποι αυτοί πρέπει να ξαναγυρίσουν στην ΚΕΔ, στο ίδιο σημείο που “παράγεται” ο πόνος.»*

Προβλήματα στην πρόσβαση δικηγόρων

Από το καλοκαίρι του 2022 έως τα τέλη του χρόνου σημειώθηκαν σημαντικά προβλήματα στην πρόσβαση δικηγόρων μέσα στη δομή. Όπως έχει [επισημάνει](#) η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) σε κοινό υπόμνημα με την οργάνωση HIAS προς την Ευρωπαϊκή Συνήγορο, οι δικηγόροι που επιθυμούσαν να εισέλθουν στη δομή, έπρεπε να υποβάλλουν «αίτηση εισόδου» για κάθε επωφελούμενο/η που επιθυμούσαν να επισκεφθούν, τουλάχιστον μία ημέρα νωρίτερα από την επίσκεψή τους, ώστε να λάβουν την «απαραίτητη έγκριση» από την Διοίκηση της ΚΕΔ. Απαιτούνταν επίσης θεωρημένη υπογεγραμμένη εξουσιοδότηση από τους ωφελούμενους πριν εγκριθεί η είσοδος των δικηγόρων - ακόμη και για την αρχική επαφή μαζί τους. Τα προβλήματα αυτά φαίνεται να έχουν επιλυθεί προς ώρας μετά την αντίδραση των δραστηριοποιούμενων οργανώσεων και την επίκληση σχετικής γνωμοδότησης του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών προς το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Στην παρούσα φάση, η είσοδος των δικηγόρων γίνεται μόνο με την επίδειξη της δικηγορικής τους ταυτότητας.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες¹⁷, δωρεάν νομικές υπηρεσίες εντός της ΚΕΔ παρέιχαν στα μέσα Μαρτίου σε καθημερινή βάση εκ περιτροπής στο Κέντρο Προστασίας της Ύπατης Αρμοστέας, από τις 10 π.μ. έως τις 5 μ.μ., το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) με έναν Έλληνα δικηγόρο και η ΜΕΤΑδραση με δύο Έλληνες δικηγόρους, καθώς και οι Ευρωπαίοι Δικηγόροι στη

¹⁷ Ο.π υποσημ. 13.

Λέσβο (ELIL) με δύο Έλληνες δικηγόρους. Επίσης, όπως επισημαίνει η Ύπατη Αρμοστεία, πέραν της συνήθους παρουσίας των προαναφερθέντων φορέων, όλες οι οργανώσεις νομικής βοήθειας στη Λέσβο συμφώνησαν να μοιραστούν τα στοιχεία επικοινωνίας τους σε ένα «φυλλάδιο οργανώσεων νομικής βοήθειας», το οποίο διατίθεται σε οκτώ γλώσσες και διανέμεται από την Ύπατη Αρμοστεία σε όλους τους νεοαφιχθέντες στο νησί, πριν από την καταγραφή τους από τις ελληνικές αρχές, καθώς και σε κάθε άλλη στιγμή που οι κάτοικοι της ΚΕΔ ζητούν πληροφορίες για νομική βοήθεια από αυτήν. Ανάμεσα στις οργανώσεις που προσφέρουν σε σταθερή βάση δωρεάν νομική βοήθεια σε διαμένοντες της ΚΕΔ είναι και η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA).

Η μαύρη τρύπα της Ελεγχόμενης Δομής Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Δυτικής Λέσβου

Προσωρινή Δομή Φιλοξενίας Αιτούντων άσυλο Δυτικής Λέσβου (θέση Μεγάλα Θέρμα ή Καστέλια) Συμπληρωματική προς την ΚΕΔ Λέσβου (Μαυροβούνι) είναι η Ελεγχόμενη Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Δυτικής Λέσβου (θέση Μεγάλα Θέρμα ή Καστέλια)¹⁸, όπου μεταφέρονται οι νεοαφιχθέντες στα όρια του Δήμου της Δυτικής Λέσβου. Παρά το γεγονός ότι πλέον ανήκει επίσημα στην αρμοδιότητα και ευθύνη της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου¹⁹, στη συγκεκριμένη δομή δεν τηρείται η προβλεπόμενη διαδικασία καταγραφής και ταυτοποίησης, του εντοπισμού των ευάλωτων περιπτώσεων, ούτε παρέχονται οι

¹⁸ Που ιδρύθηκε με το αρ. 34 παρ. 1 περ. γ' ΠΔ 106/2020.

¹⁹ Αρ. 12 ΠΔ. 77/17.11.2022 (ΦΕΚ Α'212/2022) που τροποποίησε το άρθρο 34 ΠΔ 106/2020.

αρμόζουσες συνθήκες υποδοχής, με τους διαμένοντες να παραμένουν σε συνθήκες απομόνωσης από τον έξω κόσμο. Η δομή βρίσκεται σε μισθωμένο χώρο σε απομακρυσμένη περιοχή και υποδέχεται ανθρώπους που μόλις έχουν φθάσει στο νησί. Πρόσφατα διορίστηκε αναπληρώτρια διοικήτρια, όμως δεν υπάρχει διοικητικό προσωπικό της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης επί 24ωρου βάσης²⁰. Στα τέλη του 2022, προβλέφθηκαν δύο θέσεις εξειδικευμένου προσωπικού ασφαλείας 24/7 καθώς και μία θέση γενικών καθηκόντων καθαριότητας και απολύμανσης, 14 ωρης απασχόλησης καθημερινά²¹. Η διάρκεια των υπηρεσιών αυτών ορίστηκε από 01-01-2023 και έληξε την 31-03-2023. Τις υπόλοιπες ώρες και σε απόσταση από τον χώρο βρίσκεται προσωπικό της ΕΛΑΣ, που δεν μπορεί ωστόσο, εκ των πραγμάτων, να ανταποκριθεί στις τυχόν επείγουσες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης.

Στη συγκεκριμένη δομή δεν υπάρχει ιατρικό ή νοσηλευτικό προσωπικό, παρά το γεγονός ότι απέχει πάνω από 50 χλμ από το Γενικό Νοσοκομείο «Βοστάνειο» Λέσβου και περί τα 30 χλμ από το Κέντρο Υγείας Καλλονής. Κλιμάκιο του ΕΟΔΥ μεταβαίνει για τον έλεγχο σχετικά με τον Covid-19 και η κινητή μονάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα επισκέπτεται τους διαμένοντες δύο φορές την εβδομάδα.

Η συγκεκριμένη δομή αρχικά προβλεπόταν για την ολιγοήμερη παραμονή των ανθρώπων. Ακόμη και σήμερα δεν παρέχονται οι απαραίτητες υλικές συνθήκες διαβίωσης καθώς πρόκειται για έναν περιφραγμένο υπαίθριο χώρο, σε κοντινή απόσταση από τη θάλασσα και εκτεθειμένες στις εκάστοτε καιρικές συνθήκες. Τα επιμέρους τμήματα εντός της δομής χωρίζονται μεταξύ τους με συρματοπλέγματα και δεν είναι δυνατή η κίνηση ούτε καν εντός της δομής καθώς οι διαμένοντες δεν έχουν δυνατότητα εξόδου από τον περιφραγμένο χώρο που τους έχει ορισθεί. Εντός κάθε διακριτού περιφραγμένου τμήματος έχουν τοποθετηθεί πλαστικοί οικίσκοι (RHUs) χωρίς κρεβάτια όπου οι διαμένοντες παραμένουν σε συνθήκες συνωστισμού και χωρίς να πληρούνται οι ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλούς διαμονής. Υπάρχουν πρόχειρες βρύσες/ντουζιέρες/τουαλέτες, ενώ εντοπίζεται ελλιπής πρόσβαση σε βασικά μέσα υγιεινής. Η πρόσβαση στο ζεστό νερό είναι επίσης εξαιρετικά περιορισμένη δεδομένου του συχνά μεγάλου αριθμού των ανθρώπων που παραμένουν εκεί. Το ηλεκτρικό ρεύμα παρέχεται από γεννήτρια για ελάχιστες ώρες την ημέρα, χωρίς πρόβλεψη για παροχή θέρμανσης ή ψύξης.

²⁰ Σχετική είναι η υπ. αρ. πρωτ. 747752/12.12.2022 απόφαση του Γενικού Γραμματέα υποδοχής αιτούντων άσυλο, διαθέσιμη [εδώ](#).

²¹ Βλ. σχετικά την με αριθμ. πρωτ.: 750660 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Οι νεοαφιχθέντες στην πραγματικότητα κρατούνται στη δομή αυθαίρετα χωρίς παροχή ενημέρωσης, χωρίς την ύπαρξη σχετικής απόφασης και την τήρηση των αυστηρών εγγυήσεων της νομοθεσίας για την επιβολή της διοικητικής κράτησης ή έστω του περιορισμού ελευθερίας εντός της δομής που εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποδοχής και ταυτοποίησης, χωρίς να εκκινούν οι διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης και χωρίς να τους κοινοποιούνται έγγραφα ώστε να γνωρίζουν τη νομική κατάσταση τους. Αυτή η άτυπη κράτηση από τον Νοέμβριο του 2022 διαρκεί συνήθως για πέντε ημέρες και τουλάχιστον μέχρι να διενεργηθεί τεστ για Covid-19. Ο πραγματικός χρόνος παραμονής τους εκεί ωστόσο είναι απροσδιόριστος και παρατείνεται όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις για την μεταφορά τους στην ΚΕΔ, φαινόμενο που παρατηρήθηκε στα τέλη Μαρτίου σε υποθέσεις που υποστηρίζει νομικά η RSA. Το αποτέλεσμα είναι να υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι κρατούνται αυθαίρετα άνευ τυπικής αιτιολογίας, χωρίς νόμιμη διαδικασία, για χρονικό διάστημα το οποίο δεν προσμετράται, αν και θα έπρεπε, στον ανώτατο αριθμό των 25 ημερών “περιορισμού ελευθερίας” τους, όπως προβλέπεται από τον Κώδικα Ασύλου.

Προσωρινό φρένο από το ΣτΕ για την χρηματοδοτούμενη από την Ε.Ε υπερδομή στη Βάστρια

Η υπό κατασκευή νέα ΚΕΔ στη Βάστρια

Η ελληνική κυβέρνηση είχε ως στόχο να [εγκαινιάσει](#) πριν από το Πάσχα 2023 τη νέα ΚΕΔ στην περιοχή Βάστρια και να κλείσει τη δομή στο Μαυροβούνι. Η νέα δομή, παρά τις έντονες [αντιδράσεις](#) της τοπικής κοινωνίας, χωροθετήθηκε σε έκταση περίπου 240

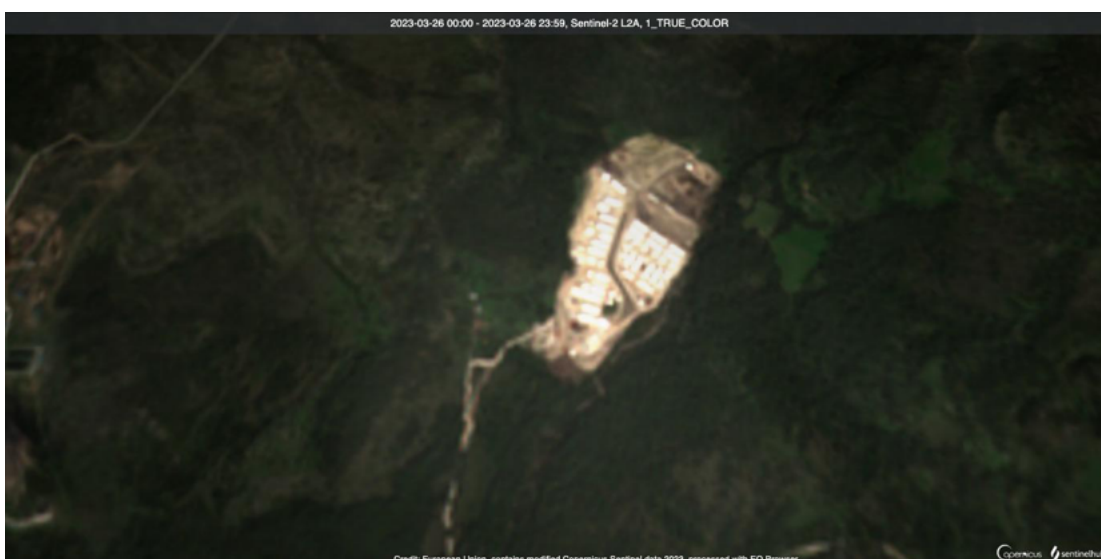
στρεμμάτων, σε απομακρυσμένη περιοχή στη Βόρεια Λέσβο δίπλα ακριβώς στον ΧΥΤΑ, και έχει προϋπολογισμό 76 εκ. € πλέον ΦΠΑ. [Γεινιάζει](#) με προστατευόμενη περιοχή Natura και [χρηματοδοτείται](#) απευθείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Έκτακτου Μηχανισμού Στήριξης, με 100% χρηματοδότηση. Οι εργασίες [γίνονταν](#) το περασμένο φθινόπωρο με εντατικούς ρυθμούς, παρά το γεγονός ότι είχε κατατεθεί αίτηση αναστολής από την Περιφέρεια Β. Αιγαίου και τις όμορες κοινότητες Κώμης και Ν. Κυδωνιών στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣΤΕ) και ενώ εκκρεμεί η έκδοση της απαραίτητης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) αλλά και η έγκριση της μελέτης αντιπυρικής προστασίας. Το Δημοτικό Συμβούλιο Μυτιλήνης στις αρχές Φεβρουαρίου [γνωμοδότησε](#) ομόφωνα αρνητικά για την ετεροχρονισμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τη Βάστρια και [εισηγήθηκε](#) στην Περιφέρεια την απόρριψή της για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Έντονες είναι και οι αντιδράσεις τοπικών παραγόντων που [κατηγορούν](#) τον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου ότι ψεύδεται.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣΤΕ) με προσωρινή [απόφαση](#) του (199/19.12.2022), έκανε δεκτή την αίτηση στο σκέλος που εξετάστηκε και αφορούσε την οδό πρόσβασης στην δομή της Βάστριας, απαγορεύοντας την κατασκευή της μέχρι την οριστική εκδίκαση/ απόφαση του δικαστηρίου επί της αίτησης ακυρώσεως. Το δικαστήριο έκρινε ότι η κατασκευή της οδού θα οδηγούσε σε μη αναστρέψιμη καταστροφή του δασικού πλούτου και της σπάνιας ορνιθοπανίδας της προστατευόμενης περιοχής. Στις αρχές Φεβρουαρίου, ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου Νότης Μηταράκης [δήλωνε](#) ότι το έργο έχει φτάσει στο 50% της τεχνικής ολοκλήρωσης και είναι στη φάση της ολοκλήρωσης εντός του 2023. Στα τέλη Μαρτίου και παρά τα νομικά κωλύματα οι εργασίες συνεχίζονταν ακόμα και μη εργάσιμες ημέρες.

Αποτύπωση της αλλαγής του φυσικού τοπίου εξαιτίας της κατασκευής της νέας ΚΕΔ Λέσβου στη Βάστρια μέσα από δορυφορικές εικόνες

21/11/2021

26/03/2023

Η δομή σχεδιάζεται για να έχει ονομαστική δύναμη 3.000 ατόμων, με προοπτική οι υποδομές να αυξηθούν σε ονομαστική χωρητικότητα 5.000 ή και περισσότερων ατόμων, ενώ σχεδιάζεται εντός της ίδιας περιοχής και Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ) που θα έχει αρχική ονομαστική [χωρητικότητα](#) για 2.000 άτομα που επίσης μπορεί να φτάσει τις 5.000. Ως αποτέλεσμα, η συνολική ονομαστική χωρητικότητα των δύο δομών να μπορεί εύκολα να φτάσει ή και να ξεπεράσει τα 10.000 άτομα. Υπάρχουν [σοβαρές ανησυχίες](#) ότι, λόγω της απομακρυσμένης τοποθεσίας, δεν θα υπάρχει καμία πληροφορία και έλεγχος για το τι θα συμβαίνει εκεί, και φυσικά δεν θα υπάρχουν δυνατότητες για κοινωνική προένταξη

των προσφύγων. Σοβαρότατες είναι και οι ανησυχίες αναφορικά με την ασφάλεια και τις δασικές πυρκαγιές. «Είμαστε αντίθετοι σε αυτήν την κατασκευή στην καρδιά του μεγαλύτερου πευκοδάσους του Αιγαίου, καθώς ο κίνδυνος πυρκαγιάς, όπως όλοι ξέρουμε, σε αυτές τις δομές είναι πάρα πολύ υψηλός και εάν το καλοκαίρι ξεκινήσει μια φωτιά από εκεί θα κάψει χιλιάδες στρέμματα παρθένου δάσους και θα κινδυνέψουν ανθρώπινες ζωές, καθώς οι δρόμοι διαφυγής για τόσες χιλιάδες ανθρώπους είναι προβληματικοί» τονίζει στην RSA ο Μιχάλης Μπάκας, περιβαλλοντολόγος και συντονιστής ΠΚ Λέσβου των Οικολόγων Πράσινων.

ΧΙΟΣ

Κ.Ε.Α. Χίου, ΒΙΑΑ

Και στη Χίο τους τελευταίους μήνες του 2022 παρατηρήθηκε αύξηση των αφίξεων σε σύγκριση με το 2021. Το πρώην Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) της Βιάλ που λειτουργεί από το 2016, μετονομάστηκε τον Νοέμβριο του 2022 σε Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) Χίου. Βρίσκεται 8 χλμ. από την πόλη της Χίου όμορο στο χωριό Χαλκειός. Η δομή έχει κατασκευαστεί σε ένα παλαιότερο εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο αλουμινίου, όπου το μισό τμήμα του εργοστασίου [χρησιμοποιείται](#) τα τελευταία χρόνια ως κέντρο διαχωρισμού και ανάκτησης αποβλήτων, με αποτέλεσμα τους καλοκαιρινούς μήνες να υπάρχει έντονη δυσσομία. Έως τον Νοέμβριο του 2022, οι νεοαφιχθέντες μεταφέρονταν στη δομή καραντίνας στη περιοχή Λευκωνιά για περίοδο 14 ημερών, στο πλαίσιο των προστατευτικών μέτρων για τη μη εξάπλωση της Covid-19. Η δομή καραντίνας στη Λευκωνιά [έκλεισε](#) οριστικά στις 31 Δεκεμβρίου 2022.

Το τελευταίο διάστημα, ο αριθμός των διαμενόντων έχει μειωθεί αισθητά²².

ΚΕΔ ΧΙΟΥ	
Αφίξεις 1/1/2023-2/4/2023	244
Ονομαστική Χωρητικότητα	1014
Διαμένοντες στις 31/3/2023	411
Άνδρες (%)	56%
Γυναίκες (%)	29%
Παιδιά (%)	15%
Σομαλία	30%
Παλαιστίνη	18%
Σιέρα Λεόνε	14%
Λ.Δ. Κονγκό	8%
Σουδάν	7%
άλλες	23%
Ονομαστική χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά	72
Ασυνόδευτα Ανήλικα	39
Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής"	39

Ύπατη Αρμοστέια του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+weekly snapshot, 2/4/2023), Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου

ΚΕΔ Χίου	
Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	8
Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή	1,5€
Κόστος μεταφοράς με ταξί	13€

²² Σύμφωνα με το weekly snapshot για τη Χίο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, από 2 Απριλίου 2023.

Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου²³, στις 9 Μαρτίου στην ΚΕΔ Χίου υπήρχαν 39 ασυνόδευτα ανήλικα, όπου όλα διέμεναν μέσα στην «ασφαλή περιοχή» (safe area) με ονομαστική χωρητικότητα για 72 παιδιά. Στα μέσα Μαρτίου δεν υπήρχε στο νησί πλέον Επίτροπος για τα ασυνόδευτα ανήλικα, καθώς έληξε η σύμβασή της δικηγόρου που είχε το συγκεκριμένο καθήκον. Το ίδιο χρονικό διάστημα δήλωσε την παραίτησή του και ο διοικητής της ΚΕΔ, του οποίου η θητεία λήγει επίσημα τέλη Απριλίου. Και στην Χίο έχει μειωθεί ο αριθμός των οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο, με σημαντικές επιπτώσεις στην παροχή υπηρεσιών και αγαθών πρώτης ανάγκης.

Εναλλακτικές μορφές στέγασης για ευάλωτους ενήλικες και οικογένειες δεν υπάρχουν πλέον στο νησί. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία²⁴, η ΜΕΤΑδραση λειτουργεί μια μεταβατική δομή φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων, η Κιβωτός του Κόσμου διαθέτει ένα καταφύγιο για παιδιά των οποίων η γονική μέριμνα έχει αφαιρεθεί κατόπιν εισαγγελικής εντολής, ενώ υπάρχουν επίσης, ορισμένα άτομα τα οποία έχουν βρει με δικούς τους πόρους στέγαση (self-accommodated people).

Μαθήματα μη τυπικής εκπαίδευσης για ανηλικούς και ενηλικούς που διαμένουν στην ΚΕΔ παρέχονται από τη ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση.

Χωρίς γιατρό και κοινωνικό λειτουργό

Το σημαντικότερο πρόβλημα την περίοδο της έρευνας της RSA στη Χίο ήταν η έλλειψη γιατρού μέσα στη δομή, όπως επίσης οι ελλείψεις στην ψυχοκοινωνική στήριξη, ακόμα και για τα ασυνόδευτα ανήλικα. Από τον Απρίλιο του 2021 δεν υπάρχει σταθερή παρουσία γιατρού μέσα στη δομή. Επίσης, εδώ και ένα χρόνο δεν υπάρχει κοινωνικός λειτουργός, συνεπώς όταν πρέπει να γίνει διερεύνηση ενός περιστατικού που κανονικά μπορεί να πραγματοποιήσει μόνο κοινωνική λειτουργός, αναλαμβάνουν τη διαδικασία ψυχολόγοι. Η διαδικασία κρίσης για την ευαλωτότητα φαίνεται να πάσχει επάρκειας, καθώς σε μία προσπάθεια εξεύρεσης λύσης στο σοβαρό έλλειμμα ιατρικού προσωπικού, το κενό καλείται να καλύψει νοσηλευτικό προσωπικό υποβάλλοντας ερωτήσεις στους αιτούντες άσυλο και στη συνέχεια τα σχετικά έγγραφα υπογράφονται από γιατρό που μεταβαίνει στη δομή από το Νοσοκομείο της Χίου ή από κλιμάκιο του ΕΟΔΥ. Αυτό αποκλείει από την ιατρική εξέταση όσους έχουν θεωρηθεί ότι δεν πληρούν

²³ Ο.π. υποσημ. 12.

²⁴ Ο.π. υποσημ. 13.

τα κριτήρια ευαλωτότητας, καθώς μόνο στην περίπτωση αμφιβολίας, τους δίνεται ραντεβού για ιατρική εξέταση και έκδοση της ιατρικής τους κάρτας.

Στα μέσα Φεβρουαρίου, η οργάνωση *Salvamento Marítimo Humanitario* (SmH) που κάλυπτε σοβαρές ελλείψεις στην ιατρική περίθαλψη εντός της ΚΕΔ, και είχε εγγραφεί στο προηγούμενο μητρώο της Διοίκησης, αναγκάστηκε να παύσει τη λειτουργία της λόγω μη εγγραφής της στο μητρώο ΜΚΟ του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Η SmH βρισκόταν από το 2015 στο νησί παρέχοντας γιατρούς και νοσηλευτές, και τη δυνατότητα στους διαμένοντες να κάνουν υπερήχους. Λόγω της αποχώρησης της SmH, η οποία συνεργαζόταν με την γερμανική οργάνωση *Offene Arme* για τη μεταφορά με ταξί εκτάκτων περιστατικών στο νοσοκομείο και την εξυπηρέτηση προγραμματισμένων ραντεβού, δημιουργήθηκε μεγάλο κενό, το οποίο δεν έχει μέχρι σήμερα καλυφθεί. Τα επείγοντα περιστατικά που προκύπτουν στη δομή θα πρέπει να εξυπηρετούνται από το ένα και μοναδικό όχημα του ΕΚΑΒ που υπάρχει στο νησί, το οποίο ήδη [δεν μπορεί](#) να εξυπηρετήσει τις υπάρχουσες ανάγκες του τοπικού πληθυσμού, με αποτέλεσμα να χάνονται ανθρώπινες ζωές. Μετά την αποχώρηση της SmH οι διαμένοντες –ακόμα και έγκυες γυναίκες- πρέπει επίσης, να απευθύνονται σε ιδιώτες ιατρούς ή το νοσοκομείο (με σημαντικές καθυστερήσεις) για να κάνουν υπέρηχο.

Ελλείψεις σε βασικά αγαθά

Υπάρχει σημαντική βελτίωση όσον αφορά το θέμα της αίσθησης ασφάλειας σε σύγκριση με το παρελθόν. Ωστόσο, εργαζόμενοι/ες μέσα στη δομή κάνουν λόγο για κοντέινερ σε πολύ άσχημη κατάσταση, τα οποία χρειάζονται εκτεταμένη συντήρηση για να είναι κατοικήσιμα, και όπου στα περισσότερα δεν λειτουργεί ο κλιματισμός, με αποτέλεσμα οι διαμένοντες το χειμώνα να αγοράζουν σόμπες αλογόνου για να ζεσταθούν. Επίσης γίνονται απεντομώσεις γιατί υπάρχουν πολλές κατσαρίδες μέσα στους χώρους. Το φαγητό είναι χαμηλής ποιότητας, ενώ υπάρχουν αναφορές για περιπτώσεις τροφικών δηλητηριάσεων.

Επίσης, δημιουργούνται σοβαρές δυσχέρειες με τα δρομολόγια μεταφοράς των μαθητών από τη Βιάλ στο δημόσιο σχολείο. Ρούχα και παπούτσια παρέχονται από πολύ λίγες οργανώσεις που βρίσκονται εκτός δομής, όπως η *Offene Arme*. Εργαζόμενοι/ες αναφέρουν ότι κατά καιρούς υπάρχουν ελλείψεις σε βασικά αγαθά, ακόμα και για τα ασυνόδευτα ανήλικα που διαμένουν μέσα στη δομή.

Διερμηνεία και νομική στήριξη

Στα μέσα Μαρτίου μέσα στη δομή υπήρχαν τρεις αραβόφωνοι, μία γαλλόφωνη και ένας διερμηνέας για σομαλικά, που καλούνταν να καλύψουν ανάγκες και σε άλλες υπηρεσίες, καθώς αυτό το διάστημα καμία άλλη υπηρεσία δεν διέθετε διερμηνείς. Το Γενικό Νοσοκομείο Χίου «Σκυλίτσειο» δεν διαθέτει πλέον διερμηνείς, κάτι που καθιστά πολλές φορές εξαιρετικά δυσχερή την επικοινωνία των ασθενών με το προσωπικό. Όταν προκύπτει επείγουσα ανάγκη, γίνεται τηλεφωνική διερμηνεία με διαθέσιμους διερμηνείς από την ΚΕΔ.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία²⁵, μέσα στην ΚΕΔ παρέχεται νομική βοήθεια από τη ΜΕΤΑδραση, με έναν δικηγόρο πλήρους απασχόλησης, καθώς και από την PRAKSIS για νομικές διαδικασίες παιδιών σε οικογένειες, με έναν δικηγόρο μερικής απασχόλησης. Οι οργανώσεις Equal Rights Beyond Borders, A.Ss.i.S.T. αλλά και η RSA, παρέχουν επίσης νομική στήριξη, χωρίς ωστόσο να έχουν παρουσία μέσα στην ΚΕΔ.

---

²⁵ Ο.π. υποσημ. 13.

Εμπόδια στην κατασκευή της νέας υπερδομής στην τοποθεσία Θόλος

Ο στόχος του υπουργείου ήταν η λειτουργία της νέας κλειστής δομής στην τοποθεσία Άκρα Παχύ, Θόλος, Χίου να επιτευχθεί τον Απρίλιο του 2023, ωστόσο έχει δοθεί νέα προθεσμία για τον Σεπτέμβριο του 2023.

Εικόνα Δορυφόρου: 9/7/2021

Παρά το γεγονός ότι η τοπική κοινωνία έχει εκφράσει ποικιλοτρόπως και επανελημμένα την καθολική αντίθεση της στην κατασκευή κάθε υπερδομής στη Χίο και ειδικότερα στην περιοχή Θόλος, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου επιμένει στην κατασκευή της. Ο στόχος του υπουργείου ήταν η λειτουργία της νέας κλειστής δομής να επιτευχθεί τον Απρίλιο του 2023, ωστόσο έχει δοθεί νέα προθεσμία για τον Σεπτέμβριο του 2023. Η κατασκευή της 100% χρηματοδοτούμενης απευθείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση κλειστής δομής στην περιοχή του Θόλους δεν προχωρά στη βάση της αποδοχής της τοπικής κοινωνίας, ούτε και σύννομα, με το αίτημα του Υπουργείου για πρόσβαση των μηχανημάτων στην επίμαχη έκταση να έχει προσκρούσει σε τέσσερις αλληπάλληλες δικαστικές αποφάσεις. Τον περασμένο Δεκέμβριο, το μονομελές πρωτοδικείο Χίου, στο οποίο συζητήθηκε η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων του υπουργείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στην επίμαχη περιοχή του Θόλου, απέρριψε για τέταρτη φορά την έκδοση προσωρινής διαταγής. Η εκ νέου συζήτηση για τα ασφαλιστικά μέτρα αναμένεται να γίνει στις 5 Ιουλίου 2023, ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου Χίου. Ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου παράτεινε με τροπολογία την κατοχή του δημοτικού ακινήτου της ΒΙΑΛ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 για την χρήση του ως Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης²⁶.

²⁶ Ν. 5003/2022 ΦΕΚ 230/Α' /14.12.2022, άρθρο 136.

ΣΑΜΟΣ

Κ.Ε.Δ. Σάμου

Τους τελευταίους μήνες του 2022 καταγράφηκαν αυξημένες ροές στη Σάμο, όπως [επίσης](#) και τους πρώτους μήνες του 2023.

Η Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) της Σάμου εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 μετά το [κλείσιμο](#) του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στο Βαθύ και παρά τις [αντιδράσεις](#) τοπικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών. Βρίσκεται στη θέση «Ζερβού» του Δήμου Ανατολικής Σάμου, σε ορεινό σημείο, στην περιοχή των παλιών σφαγείων, 9 περίπου χιλιόμετρα από το Βαθύ (πρωτεύουσα του νησιού). Εντός της δομής έχουν [υλοποιηθεί](#) γραφειακές υποδομές για περίπου 400 θέσεις εργασίας, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, της Ελληνικής Αστυνομίας και των λοιπών εμπλεκόμενων φορέων. Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδετων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου²⁷, στις 9 Μαρτίου στην ΚΕΔ Σάμου διέμεναν 50 ασυνόδευτα ανήλικα, 44 εκ των οποίων

²⁷ Γραπτή απάντηση προς την RSA στις 16 Μαρτίου 2023, με τη διευκρίνιση ότι στην Λέσβο, παράλληλα με την ασφαλή περιοχή εντός της δομής, λειτουργεί χώρος διαμονής ασυνόδετων ανηλίκων. Ο εν λόγω χώρος δυναμικότητας 40 ατόμων, λειτουργεί υπό το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου με τη συνεργασία του ΔΟΜ. Στην παρούσα φάση φιλοξενούνται 40 ασυνόδευτα ανήλικα. Η απόκλιση μεταξύ του συνόλου των ασυνόδετων ανηλίκων και των διαμενόντων εντός ασφαλούς περιοχής αφορά σε χωρισμένους ανήλικους με πράξη ανάθεσης προσωρινής επιμέλειας.

μέσα στην «ασφαλή περιοχή» (safe area), η οποία έχει ονομαστική χωρητικότητα για 320 παιδιά.

ΚΕΔ ΣΑΜΟΥ	
Αφίξεις 1/1/2023-2/4/2023	620
Ονομαστική Χωρητικότητα	2040
Διαμένοντες στις 31/3/2023	876
Άνδρες (%)	68%
Γυναίκες (%)	18%
Παιδιά (%)	14%
Παλαιστίνη	30%
Σιέρα Λεόνε	27%
Λ.Δ.Κονγκό	14%
Αφγανιστάν	6%
Σουδάν	3%
άλλες	20%
Ονομαστική χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά	320
Ασυνόδευτα Ανήλικα	50
Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής"	44

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+weekly snapshot, 2/4/2023), Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου

ΚΕΔ Σάμου	
Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	8
Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή	1,6€
Κόστος μεταφοράς με ταξί	14€

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο νησί παρέχουν στέγαση εκτός της δομής σε πολύ περιορισμένο αριθμό ατόμων. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία²⁸, όσον αφορά εναλλακτικές μορφές στέγασης, υπάρχει μόνο η μεταβατική

²⁸ Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023.

δομή φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων από τη ΜΕΤΑδραση και ένας περιορισμένος αριθμός αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων, ο οποίος υποστηρίζεται από τη ΜΚΟ Space Eye για τη μίσθωση διαμερισμάτων σε αστικό περιβάλλον.

Η ΜΕΤΑδραση προσφέρει μαθήματα μη τυπικής εκπαίδευσης για ενήλικες μέσα στην ΚΕΔ, ενώ εκτός ΚΕΔ μαθήματα Ελληνικών γίνονται από εθελόντες/ριες. Από την έρευνα της RSA προέκυψε ότι στα μέσα Μαρτίου, ένα σημαντικό ποσοστό των παιδιών που διέμεναν μέσα στην ΚΕΔ φοιτούσαν στα δημόσια σχολεία. Παρατηρείται ωστόσο στενότητα χώρου στην αίθουσα της τάξης υποδοχής του Γυμνασίου και Λυκείου, λόγω έλλειψης αιθουσών. Στη Σάμο λειτουργεί το Κέντρο Μελέτης και Δημιουργικής Απασχόλησης από την ΑΡΣΙΣ που παρέχει υπηρεσίες απογευματινής ενισχυτικής διδασκαλίας για τα παιδιά προσφύγων που φοιτούν στα δημόσια σχολεία του νησιού, πρόγραμμα διδασκαλίας ελληνικών, αγγλικών και μαθηματικών για ασυνόδευτα ανήλικα, όπως επίσης και παροχή μαθημάτων δεξιοτήτων ζωής (life skills) για όλα τα παιδιά²⁹. Στα τέλη Μαρτίου φοιτούσαν εκεί συνολικά 98 παιδιά.

Συνθήκες απομόνωσης και αυστηρής φύλαξης

Η δομή φυλάσσεται από την Ελληνική Αστυνομία και από ιδιωτική εταιρεία φύλαξης όλο το 24ωρο, με παρουσία τουλάχιστον 50 ένστολων σε κάθε βάρδια. Όπως μας είπαν πρόσφυγες και δικηγόροι, κάποια από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διαμένοντες είναι η απομόνωση από την τοπική κοινωνία, η [δυσανάλογα](#) αυστηρή φύλαξη, ακόμα και η χρήση βίας από τις αρχές. Σε [δημοσίευμα](#) στις αρχές του χρόνου, πρόσφυγες κατήγγειλαν ότι αστυνομικοί – συνοριοφύλακες τους ξυλοκόπησαν άγρια και αναιμία αφού τους μετέφεραν σε σκοτεινό σημείο της δομής. Η Αστυνομική Διεύθυνση Βορείου Αιγαίου ενημέρωσε ότι έχει ξεκινήσει Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) για τα περιστατικά. Όσον αφορά τις συνθήκες αυστηρής φύλαξης και επιτήρησης, ήδη από τις αρχές του 2022 οι εργαζόμενοι/ες διαμαρτύρονταν για την παραβίαση της ιδιωτικότητας που βιώνουν οι διαμένοντες αλλά και οι ίδιοι³⁰. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, ακόμα και τα παιδιά είναι αναγκασμένα καθημερινά να [υποστούν](#) αυστηρούς ελέγχους π.χ. στα σχολικά τους σακίδια.

²⁹ Το Κέντρο Μελέτης και Δημιουργικής Απασχόλησης λειτουργεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Όλα τα Παιδιά στην Εκπαίδευση», το οποίο είναι μια πρωτοβουλία της UNICEF που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιείται από σειρά εταιρών, μεταξύ των οποίων και η ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων.

³⁰ Δείτε [εδώ](#) και [εδώ](#).

Η ΚΕΔ Σάμου ήταν η πρώτη δομή στην οποία εφαρμόστηκαν τόσο αυστηρά μέτρα ελέγχου και επιτήρησης. Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) είχε [προειδοποιήσει](#) ήδη από το 2021 ότι με αυτό το καθεστώς «παραβιάζεται το δικαίωμα των διαμενόντων στην ιδιωτική ατομική και οικογενειακή ζωή» και ότι «η επιβολή διεξαγωγής όλων των εκδηλώσεων της ζωής των ανθρώπων αυτών εντός μίας κλειστής δομής, στο πλαίσιο αυστηρού προγραμματισμού και ελέγχου, συνεπάγεται την απουσία ιδιωτικής ζωής, την καταστροφή της ταυτότητας και της αξιοπρέπειάς τους». Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα έχουν [χαρακτηρίσει](#) τη νέα δομή ως έναν «δυστοπικό εφιάλτη που θα συμβάλει στην απομόνωση και στον περαιτέρω επανατραυματισμό» και έχουν [επισημάνει](#) ότι οι υποδομές υψίστης ασφαλείας επηρεάζουν την ψυχική υγεία των ανθρώπων.

Σε συνομιλία με διαμένοντες προκύπτει ότι σε κάποιους δημιουργείται ένα αίσθημα ασφάλειας με την παρουσία των μέτρων ασφαλείας και επιτήρησης. Άλλοι ωστόσο τα θεωρούν υπερβολικά και ότι στερούνται νοήματος: «Είναι αυστηρά και δεν αισθανόμαστε τη σκοπιμότητα της αποτελεσματικότητάς τους, γιατί εξακολουθούν να υπάρχουν απώλειες περιουσιακών στοιχείων, φθορές και τσακωμοί» τονίζει ο Mohamed*, Παλαιστίνιος αιτών άσυλο³¹. Επίσης είναι αμφίβολο εάν τα στοιχεία που συλλέγονται από τις κάμερες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και όταν οι ίδιοι οι διαμένοντες τα χρειαστούν, π.χ για νομικούς λόγους. «Ως δικηγόροι της οργάνωσης HRLP έχουμε γίνει δέκτες δεκάδων καταγγελιών αστυνομικής βίας εντός της ΚΕΔ Σάμου

³¹ Τηλεφωνική επικοινωνία, 17 Μαρτίου 2023.

και έχουμε προχωρήσει και σε μηνυτήρια αναφορά για έναν εντολέα μας. Εξ' όσων γνωρίζουμε, δεν έχει αξιοποιηθεί ακόμη υλικό από τις κάμερες CCTV για τη διερεύνηση των καταγγελιών. Γνωρίζουμε ακόμη από εντολείς που καταδικάστηκαν από το Πλημμελειοδικείο Σάμου για την υποτιθέμενη συμμετοχή τους σε επεισόδια εντός της Δομής, ότι ζητούσαν τόσο από τις αστυνομικές αρχές όσο και από το Δικαστήριο τη χρήση του βιντεοληπτικού υλικού των καμερών CCTV για την απόδειξη της αθωότητάς τους, η οποία ωστόσο δεν έγινε ποτέ. Έχοντας αναλάβει τώρα την υπεράσπιση τους, θα αιτηθούμε τη λήψη του υλικού για το Εφετείο» τονίζουν στην RSA οι δικηγόροι Ιωάννα Μπεγιάζη και Δημήτρης Χούλης από την οργάνωση Human Rights Legal Project (HRLP).

Πρέπει να σημειωθεί ότι στη Σάμο έχει καταγραφεί περιστατικό παράνομης και αυθαίρετης κράτησης οκτώ αιτούντων ασύλου παλαιστινιακής καταγωγής σε Αστυνομικό Τμήμα του νησιού για ένα μήνα όταν προσήλθαν αυτοβούλως για την καταγραφή του αιτήματος ασύλου τους. Ανάμεσα τους και μία 20χρονη γυναίκα, η οποία για 26 ημέρες ήταν κρατούμενη σε κελί περιφραγμένο με κάγκελα - όμοιο με κλουβί - το οποίο βρισκόταν στο εσωτερικό του κελιού όπου διέμεναν οι επτά άνδρες.

Ελλείψεις σε παροχές υπηρεσιών

Πρόσφυγες με τους οποίους συνομίλησε η RSA, αναφέρουν σημαντικές ελλείψεις σε βασικά αγαθά. «Υπάρχει έλλειψη παπουτσιών και σαπουνιού. Πριν υπήρχαν εθελοντές που μας έδιναν. Τώρα μας δίνουν εθελοντές στο Βαθύ, αλλά και πάλι δεν είναι αρκετά» τονίζει ο Samuel* από τη Σιέρα Λεόνε, ο οποίος διαμένει αρκετούς μήνες μέσα στην ΚΕΔ και περιμένει την απάντηση σε μεταγενέστερο αίτημα ασύλου που έχει κάνει³². «Η απόφαση είναι έτοιμη (...) αλλά δεν μου λένε κάτι. Ούτε ο δικηγόρος δεν με ενημερώνει. Είμαι πολύ αγχωμένος. Δεν ξέρω τι θα γίνει» προσθέτει.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η πληροφορία ότι είχε προγραμματιστεί από τις αρχές του χρόνου να περιοριστεί η διαθεσιμότητα πρόσβασης Wi-Fi στη δομή μόνο σε άτομα με έγκυρο δελτίο Αιτούντος Διεθνή Προστασία. Αυτό πρακτικά θα σήμαινε ότι η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν θα παρέχεται σε άλλες ομάδες προσώπων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που υποβάλλονται σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, τους αιτούντες που αναμένουν την προκαταρκτική αξιολόγηση μιας μεταγενέστερης αίτησης και τους απορριφθέντες. Το μέτρο αυτό δεν έχει ακόμα

³² Τηλεφωνική επικοινωνία, 17 Μαρτίου 2023.

εφαρμοστεί, αλλά σε περίπτωση που εφαρμοστεί θα σημαίνει ακόμα μεγαλύτερη απομόνωση για αυτές τις ομάδες των διαμενόντων στην ΚΕΔ. «Είναι ουσιαστικά ένα σχέδιο [ψυχικής] εξόντωσης των ανθρώπων αυτών» μας ανέφερε χαρακτηριστικά μέλος ομάδας αλληλέγγυων πολιτών.

Προβλήματα στη νομική υποστήριξη και την ιατρική περίθαλψη

Και στη Σάμο είχαν παρατηρηθεί από το καλοκαίρι έως και πρόσφατα, [προβλήματα](#) στην πρόσβαση δικηγόρων μέσα στη δομή, παρόμοια με εκείνα στη Λέσβο. Οι δικηγόροι των οργανώσεων Avocats Sans Frontières, HRLP και I Have Rights που δεν εργάζονται μέσα στην ΚΕΔ, υπέγραψαν μια αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με την πρόσβαση στη δομή. Όπως ανέφεραν στην RSA οι δικηγόροι Ιωάννα Μπεγιάζη και Δημήτρης Χούλης από την οργάνωση HRLP, οι δικηγόροι αυτών των οργανώσεων πρέπει να ζητήσουν άδεια και να αναφέρουν για ποιο λόγο θέλουν να μπουν στη δομή και με ποιον θέλουν να μιλήσουν, και να έχουν επίσης εξουσιοδότηση από αυτό το άτομο. Κατά την είσοδο στην ΚΕΔ κρατούν τις (πολιτικές) ταυτότητες τους, ενώ μέχρι πρότινος ήταν αρκετή η επίδειξη της δικηγορικής τους ταυτότητας, η οποία κανονικά τους επιτρέπει την είσοδο σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία³³. Επίσης από τον Νοέμβρη 2022 έως και σήμερα τους συνοδεύει παντού ένας υπάλληλος ιδιωτικής ασφαλείας (G4S).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία³⁴, νομική υποστήριξη μέσα στη δομή παρέχεται από τη ΜΕΤΑδραση με έναν δικηγόρο, και από την PRAKSIS για τα ασυνόδευτα ανήλικα με έναν δικηγόρο μερικής απασχόλησης. Πέραν αυτών, υπάρχουν και άλλοι φορείς παροχής νομικής βοήθειας που παρέχουν νομική βοήθεια χωρίς σταθερή φυσική παρουσία στην ΚΕΔ, και συγκεκριμένα οι Avocats Sans Frontières, η HRLP και η οργάνωση I Have Rights.

Στην ΚΕΔ Σάμου δεν υπήρχε κανένας γιατρός του ΕΟΔΥ στα μέσα Μαρτίου. Έξω από τη δομή υπάρχει κινητό ιατρείο των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Το νοσοκομείο του νησιού δεν διαθέτει διερμηνείς. Ένας αραβόφωνος διερμηνέας του ΕΟΔΥ από την ΚΕΔ και διερμηνείς οργανώσεων συνδράμουν το νοσοκομείο όταν παραστεί ανάγκη για να εξυπηρετηθούν τα περιστατικά. Επίσης, σύμφωνα με αναφορές, ιατρικά μηχανήματα που έχουν παραχωρηθεί από δωρεές, δεν έχουν τεθεί σε λειτουργία. Όπως [αναφέρουν](#)

³³ Αρ. 34 Ν. 4914/2013, ΦΕΚ Α' 208/27.09.2013.

³⁴ Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023.

δημοσιεύματα, εργαζόμενοι του ΕΟΔΥ έφτασαν στο σημείο να δώσουν χρήματα από τις τσέπη τους προκειμένου να πάρουν φάρμακα διαμένοντες που τα είχαν ανάγκη.

Σημαντικές ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό [παρατηρούνται](#) και στο νοσοκομείο της Σάμου, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους κατοίκους του νησιού και τους διαμένοντες στην ΚΕΔ. Υπάρχουν οργανώσεις που δραστηριοποιούνταν μέσα στη δομή, αλλά λόγω μη εγγραφής στο Μητρώο πλέον δεν έχουν πρόσβαση, και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε χώρους εκτός της ΚΕΔ, παρέχοντας μεταξύ άλλων τρόφιμα και ρουχισμό.

ΚΩΣ

Κ.Ε.Δ. Κω

Στο νησί της Κω υπήρχαν αυξημένες αφίξεις συγκριτικά με το 2021 από τα τέλη της περασμένης χρονιάς³⁵. Η Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) της Κω βρίσκεται σε έκταση περίπου 90 στρεμμάτων, στην τοποθεσία του πρώην στρατοπέδου «Μακρυγιάννη», σε έναν λόφο στο χωριό Πυλί, 15 χιλιόμετρα έξω από την πόλη της Κω. Η ΚΕΔ εγκαινιάστηκε τον Νοέμβριο του 2021, [παρό](#) τις αντιδράσεις των κατοίκων και τοπικών παραγόντων για την επέκταση της υπάρχουσας τότε δομής. Για τη λειτουργία της έχει [προβλεφθεί](#) η δημιουργία γραφειακής υποδομής για περίπου 270 θέσεις εργασίας.

³⁵ Κατά τη διάρκεια του 2022, ποσοστό 30% των συνολικών αφίξεων [έφτασε](#) στα Δωδεκάνησα. Πρόκειται για το μεγαλύτερο ποσοστό σε σύγκριση με τα υπόλοιπα νησιά.

ΚΕΔ ΚΩ

Αφίξεις 1/1/2023-2/4/2023	620
Ονομαστική Χωρητικότητα	2040
Διαμένοντες στις 31/3/2023	876
Άνδρες (%)	59%
Γυναίκες (%)	19%
Παιδιά (%)	22%
Παλαιστίνη	52%
Λ.Δ.Κονγκό	9%
Καμερούν	9%
Σομαλία	7%
Συρία	6%
άλλες	18%
Ονομαστική χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά	320
Ασυνόδευτα Ανήλικα	50
Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής"	44
Ονομαστική χωρητικότητα Προαναχωρησιακού Κέντρου Αλλοδαπών (ΠΡΟΚΕΚΑ)	440
Διαμένοντες στο ΠΡΟΚΕΚΑ στις 31/3/2023	37

Ύπατη Αρχοστέια του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+weekly snapshot 2/4/2023), Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου • Τα δημογραφικά στοιχεία είναι ενιαία για τα Δωδεκάνησα

ΚΕΔ Κω

Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	15
Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή	2,1€
Κόστος μεταφοράς με ταξί	20€

Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου³⁶, στις 9 Μαρτίου στην ΚΕΔ Κω υπήρχαν 53 ασυνόδευτα ανήλικα, 34 εκ των οποίων διέμεναν μέσα στην «ασφαλή περιοχή» (safe area), που έχει ονομαστική χωρητικότητα για 170 παιδιά.

Σύμφωνα με πρόσφατη [δημοσίευση](#) των οργανώσεων Equal Rights Beyond Borders και Terre des Hommes, οι συνθήκες στην «ασφαλή περιοχή» (safe area) για τα ασυνόδευτα ανήλικα είναι άθλιες και εξαιρετικά ανεπαρκείς, καθώς τα ασυνόδευτα ανήλικα έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε σχολεία, ψυχαγωγικές ή φιλικές προς τα παιδιά δραστηριότητες και φυλάσσονται από προσωπικό ασφαλείας συνεχώς. Στη safe area έχουν μεταφερθεί ακόμα και πολύ μικρής ηλικίας παιδιά και μωρά που είχαν χωριστεί από τις μητέρες τους. Σύμφωνα με τη δημοσίευση, τα ασυνόδευτα ανήλικα δεν επιτρέπεται να βγουν από τη safe area και παραμένουν περιορισμένα εκεί για την διάρκεια της νομικής διαδικασίας, η οποία μπορεί να διαρκέσει αρκετούς μήνες. Παρόλο που υπάρχει γήπεδο μπάσκετ και δίχτυ, τα παιδιά μερικές φορές δεν μπορούν καν να τα χρησιμοποιήσουν, όπως αναφέρουν οι οργανώσεις. *«Ήμουν δύο μήνες μέσα στη safe area μαζί με άλλα ασυνόδευτα ανήλικα. Δεν επιτρέπονταν να βγούμε από εκεί. Δεν υπήρχαν δραστηριότητες και το φαγητό ήταν κακής ποιότητας. Αισθανόμασταν σαν να είμαστε σε φυλακή»* λέει ο 17χρονος Khaled* που πλέον είναι μαζί με τον ενήλικα ξάδελφο του, που έχει αναλάβει την κηδεμονία του, και διαμένει σε χώρο για ενήλικες³⁷.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία³⁸, δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική επιλογή στέγασης εκτός από την αυτοστέγαση σε αστικό περιβάλλον στο νησί.

Εθελοντές/τριες παρέχουν μαθήματα ελληνικών σε χώρους εκτός της δομής. Επίσης εθελοντές/τριες παρέχουν ρουχισμό και άλλα είδη πρώτης ανάγκης και προσπαθούν να συνδράμουν με φάρμακα όταν υπάρχει ανάγκη.

Όσον αφορά την άτυπη εκπαίδευση των παιδιών, με βάση τα στοιχεία της ΑΡΣΙΣ³⁹, στα μέσα Μαρτίου 70 παιδιά φοιτούσαν στο Κέντρο Μελέτης και Δημιουργικών

³⁶ Γραπτή απάντηση προς την RSA στις 16 Μαρτίου 2023. Η απόκλιση μεταξύ του συνόλου των ασυνόδευτων ανηλίκων και των διαμενόντων εντός ασφαλούς περιοχής αφορά σε χωρισμένους ανήλικους με πράξη ανάθεσης προσωρινής επιμέλειας.

³⁷ Συνέντευξη στην Κω, 21 Μαρτίου 2023.

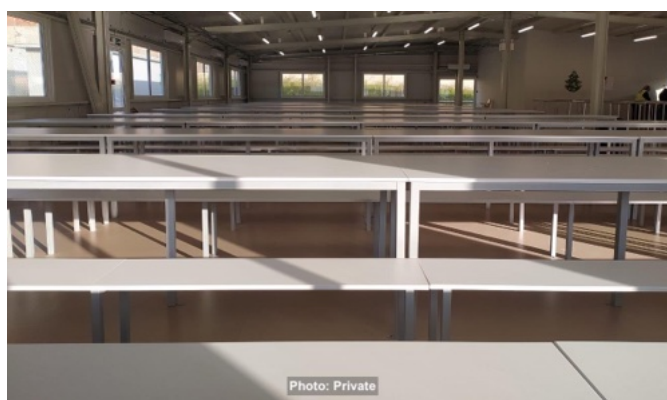
³⁸ Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023.

³⁹ Γραπτή απάντηση της ΑΡΣΙΣ στην RSA στις 15 Μαρτίου 2023. Το πρόγραμμα "Όλα τα Παιδιά στην Εκπαίδευση" (All Children in Education – ACE) αποτελεί μια πρωτοβουλία της UNICEF, που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιείται από σειρά εταιρών, μεταξύ των οποίων και η ΑΡΣΙΣ - Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων.

Δραστηριοτήτων - KEDU, στην Κω, το οποίο αποτελεί μέρος του προγράμματος «Όλα τα Παιδιά στην Εκπαίδευση». Οι ηλικίες των παιδιών που εξυπηρετούνται στο KEDU είναι από τεσσάρων μέχρι δεκαεπτά ετών. Παρέχονται μαθήματα ελληνικών, αγγλικών, φυσικών επιστημών, καλλιτεχνικών, καθώς και εργαστήρια ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία⁴⁰, με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία που διέθεταν στα τέλη Μαρτίου (ενδέχεται να υπάρχουν αποκλίσεις), σε τάξεις ΔΥΕΠ βρίσκονταν περίπου 40 παιδιά (νηπιαγωγείο, δημοτικό και γυμνάσιο). Οι διαδικασίες εγγραφής έχουν ομαλοποιηθεί, ενώ ο αριθμός των παιδιών που παρακολουθούν μαθήματα σε τάξεις ΔΥΕΠ έχει αυξηθεί.

Μικρές ποσότητες φαγητού και προβλήματα διαβίωσης

Οι πρόσφυγες αναφέρουν κακή ποιότητα φαγητού και πολύ μικρές ποσότητες φαγητού αλλά και πόσιμο νερού⁴¹. «Μας έδιναν μία φορά την ημέρα φαγητό και κάποιες φορές το πρωί μόνο ένα πορτοκάλι. Είχαμε φτάσει στο σημείο να πεινάμε» αναφέρει ο Karim*, ένας 21χρονος Παλαιστίνιος που έχει λάβει καθεστώς ασύλου⁴². Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δόθηκαν από οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο νησί, η εταιρία catering δίνει τα δύο γεύματα της ημέρας και το πρωινό της επόμενης σε μία διανομή το μεσημέρι. Σημαντικές ελλείψεις αναφέρονται και στην παροχή απαραίτητου φαγητού για παιδιά. «Το προηγούμενο διάστημα έδιναν ένα λίτρο γάλα την ημέρα για κάθε παιδί, τώρα δίνουν ένα ποτήρι γάλα για κάθε παιδί. Δεν έχουμε πάρει μηνιαίο επίδομα και δεν έχουμε χρήματα να αγοράσουμε τρόφιμα» τονίζει ο Mahmoud* από την Παλαιστίνη, πατέρα ενός μικρού παιδιού⁴³.

Κοινόχρηστη τραπεζαρία, που ενώ είναι έτοιμη, δεν έχει δοθεί σε λειτουργία

⁴⁰ Γραπτή απάντηση προς την RSA, 23 Μαρτίου 2023.

⁴¹ Η πληροφορία για τη μικρή ποσότητα φαγητού και νερού επιβεβαιώνεται και από αναφορές που έχει λάβει η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες από τους διαμένοντες της ΚΕΔ Κω.

⁴² Συνέντευξη στην Κω, 22 Μαρτίου 2023.

⁴³ Συνέντευξη στην Κω, 22 Μαρτίου 2023.

Επίσης, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των διαμενόντων αλλά και τις οργανώσεις με τους οποίους συνομίλησε η RSA, τα πλυντήρια και οι κοινόχρηστες κουζίνες, ενώ υπάρχουν, δεν έχουν τεθεί σε λειτουργία. Αναφορές γίνονται επίσης για ελλείψεις σε ρούχα και παπούτσια. *«Ήρθα τον Σεπτέμβριο και φοράω ακόμα τα ίδια ρούχα με τα οποία έφτασα. Όταν φτάσαμε μας έδωσαν μόνο σαπούνη και έναν υπνόσακο»* μας είπε ο Ahmed*, ένας νεαρός Παλαιστίνιος.

Τέλος, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες προσφύγων και αλληλέγγυων ομάδων, ένα εξαιρετικά επείγον πρόβλημα στέγασης προκύπτει για όσους λαμβάνουν καθεστώς διεθνούς προστασίας και υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν άμεσα την δομή. Πρόκειται κυρίως για μόνους άνδρες που στην ουσία μένουν άστεγοι, και προσπαθούν είτε να βρουν μία λύση ανάγκης συγκατοικώντας με πολλά άτομα στα δυσεύρετα διαμερίσματα της Κω και αναζητώντας εργασία, είτε να μεταβούν σε άλλη πόλη της Ελλάδας με τον ίδιο σκοπό. *«Οι περισσότεροι καταφέρνουν να βρουν εργασία στα ξενοδοχεία όταν ξεκινήσει η [τουριστική] σεζόν τέλη Απριλίου, αρχές Μαΐου, σε δυσμενείς εργασιακές συνθήκες όπως άλλωστε ισχύει και για τους ντόπιους εργαζόμενους, κυρίως λόγω των εξαντλητικών ωραρίων. Έως τότε είναι σε πολύ άσχημη κατάσταση και σε συνθήκες αστεγίας, εάν δεν βρουν κάποια λύση μέσω γνωστών και φίλων»* μας τονίζει εθελόντρια στο νησί.

Αναφερόμενοι αυστηροί έλεγχοι που παραπέμπουν σε καθεστώς φυλάκισης

Τα αυξημένα μέτρα επιτήρησης επικρατούν και στην Κω. Συγκεκριμένα, τα τουρνικέ με καρταναγνώστες που έχουν τοποθετηθεί και στις διακριτές ενότητες της δομής έχουν ως αποτέλεσμα κάποιες κατηγορίες διαμενόντων (όπως π.χ όσοι και όσες δεν έχουν καταγραφεί ή όσοι έχουν λάβει απορριπτική απάντηση στο αίτημα ασύλου τους) να υφίστανται περιορισμό ελευθερίας ακόμα και μέσα στην ΚΕΔ, όπως μας καταγγέλλθηκε. Καταγράφονται επίσης άσχημες και απαξιώτικες συμπεριφορές προς τους διαμένοντες και σημαντική έλλειψη σε διερμηνείς, κάτι που δυσχεραίνει σημαντικά την επικοινωνία μεταξύ εργαζομένων και διαμενόντων και οδηγεί σε εντάσεις. Λόγω των εξαντλητικών ελέγχων πολλοί διαμένοντες αποφεύγουν να βγαίνουν από τη δομή. Μάλιστα διαμένοντες ανέφεραν στην RSA ότι έχουν υποστεί ενδοσωματικό έλεγχο κατά την επιστροφή τους τα απογεύματα στη δομή στο πλαίσιο αναζήτησης ναρκωτικών ουσιών. Μάλιστα, μας είπαν ότι αυτός ο έλεγχος έχει γίνει και σε γυναίκες διαμένουσες με παρουσία γυναικών αστυνομικών. *«Εμείς δεν έχουμε χρήματα να αγοράσουμε*

φαγητό και θα αγοράσουμε ναρκωτικά;» αναφέρει ο Karim*⁴⁴. Τον συναντήσαμε στο κέντρο της πόλης της Κω την ώρα που περίμενε την οικογένεια του από τη Γάζα να του στείλει χρήματα ώστε να αγοράσει ακτοπλοϊκό εισιτήριο για να μεταβεί στην ενδοχώρα. Ιδιαίτερα έντονη είναι η παρουσία της αστυνομίας γύρω από την ΚΕΔ αλλά και μέσα στην πόλη της Κω.

Επίσης, ιδιαίτερη ένταση επικρατεί στην περιοχή όπου βρίσκεται η δομή, με τμήμα των κατοίκων και επίσημων εκπροσώπων να εκδηλώνει επιθετικά αντανάκλαστικά. Στα τέλη Μαρτίου ο Πρόεδρος της Κοινότητας Πυλίου, [δήλωνε](#) σε δημοσίευμα ότι η οργή των κατοίκων για την όλη κατάσταση είναι τόσο μεγάλη, που του λένε ότι, εάν δεν αλλάξει σύντομα, θα πάρουν οι ίδιοι τα όπλα και τον νόμο στα χέρια τους.

Δίπλα στην ΚΕΔ βρίσκεται το Προαναχωρησιακό Κέντρο Αλλοδαπών (ΠΡΟΚΕΚΑ). Πρόκειται για το μοναδικό ΠΡΟΚΕΚΑ που λειτουργεί στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, ενώ γίνονται μεταφορές εκεί από τις ΚΕΔ της Κω και της Λέρου. Σύμφωνα με μαρτυρίες που συλλέξαμε, οι αρχές ζητούν από τους νεοαφιχθέντες [να καταστρέψουν τις κάμερες](#) στα κινητά τους τηλέφωνα κατά την άφιξή τους στην ΚΕΔ προκειμένου να αποτραπεί η βιντεοσκόπηση εντός του ΠΡΟΚΕΚΑ.

Ελλείψεις στην ιατρική περίθαλψη και τη νομική υποστήριξη

Στα τέλη Μαρτίου δεν υπήρχε ούτε γιατρός ούτε ψυχολόγος μέσα στη δομή. Παλαιστίνιοι πρόσφυγες ανέφεραν στην RSA ότι υπάρχουν γυναίκες ακόμα και σε προχωρημένη εγκυμοσύνη που δεν έχουν λάβει την απαραίτητη ιατρική βοήθεια. «*Η γυναίκα μου είναι έγκυος. (...) Πήγαμε στο νοσοκομείο και έκανε εξέταση αίματος, όταν*

⁴⁴ Συνέντευξη στην Κω, 22 Μαρτίου 2023.

ρώτησε για υπέρηχο της είπαν να πάει σε ιδιώτη γιατρό. Αυτό που θέλουμε είναι να την δει ένας γυναικολόγος (...). Δεν θέλω να γεννήσει εδώ μέσα (...) Επειδή δεν έχει κάνει υπέρηχο δεν ξέρουμε ακριβώς σε ποιο μήνα είναι, υπολογίζουμε μόνοι μας» μας είπε διαμμένων στη δομή⁴⁵.

Σημαντικές είναι οι [έλλειψεις](#) σε προσωπικό του νοσοκομείου του νησιού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον τοπικό πληθυσμό και τους πρόσφυγες που χρήζουν ιατρικής περίθαλψης. Το γεγονός ότι το νοσοκομείο της Κω δεν διαθέτει διερμηνέα δυσχεραίνει σημαντικά την επικοινωνία με τους ασθενείς. Η διερμηνεία είναι εξαιρετικά ανεπαρκής καθώς γίνεται είτε από ομοεθνή που συνοδεύει τον ασθενή, είτε με άλλη λύση έκτακτης ανάγκης. Λόγω έλλειψης ψυχιάτρου στο νοσοκομείο της Κω, ψυχιατρικά περιστατικά που αφορούν διοικητικά κρατούμενους μεταφέρονται, με τη συνοδεία αστυνομίας ακόμη και με χειροπέδες, στο Ψυχιατρείο της Λέρου. Επιπλέον, έχουν σημειωθεί περιπτώσεις όπου βαριά ψυχιατρικά περιστατικά στις διαδικασίες υποδοχής στην ΚΕΔ, αντί να παραπεμφθούν, γίνεται άρση «γεωγραφικού περιορισμού» και πρέπει μόνο τους να αναζητήσουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε άλλο μέρος.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία⁴⁶, οι ΜΕΤΑδραση, Ελληνικό Συμβούλιο Προσφύγων (ΕΣΠ) και PRAKSIS παρέχουν νομική συνδρομή μέσα στην ΚΕΔ: η ΜΕΤΑδραση με δύο δικηγόρους (μία θέση είναι επί του παρόντος κενή), το ΕΣΠ με μια δικηγόρο και η PRAKSIS (που παρέχει νομική συνδρομή σε ασυνόδευτα ανήλικα στην «ασφαλή περιοχή») με άλλη μια. Επιπλέον, η οργάνωση Equal Rights Beyond Borders δραστηριοποιείται στην ΚΕΔ με τέσσερα μέλη.

---

⁴⁵ Συνέντευξη στην Κω, 22 Μαρτίου 2023.

⁴⁶ Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023

ΛΕΡΟΣ

Κ.Ε.Δ. Λέρου

Η Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) στη Λέρο βρίσκεται σε έκταση περίπου 60 στρεμμάτων σε απομακρυσμένη περιοχή πάνω σε μια βουνοπλαγιά, 6 περίπου χιλιόμετρα μακριά από την Αγία Μαρίνα, την πρωτεύουσα του νησιού. Η δομή εγκαινιάστηκε τον Νοέμβριο του 2021, παρά τις έντονες [αντιδράσεις](#) των τοπικών αρχών για την κατασκευή της. Για τη λειτουργία της έχει [προβλεφθεί](#) η δημιουργία γραφειακής υποδομής για περίπου 300 θέσεις εργασίας. Υπάρχουν απευθείας αφίξεις αλλά και μεταφορές από άλλα νησιά (Ρόδο και Σύμη), που μεταφέρονται κατά αποκλειστικότητα στην Λέρο.

ΚΕΔ ΛΕΡΟΥ	
Αφίξεις 1/1/2023-2/4/2023	162
Ονομαστική Χωρητικότητα	1780
Διαμένοντες στις 31/3/2023	258
Άνδρες (%)	59%
Γυναίκες (%)	19%
Παιδιά (%)	22%
Παλαιστίνη	52%
Λ.Δ.Κονγκό	9%
Καμερούν	9%
Σομαλία	7%
Συρία	6%
άλλες	18%
Ονομαστική χωρητικότητα "ασφαλούς περιοχής" για παιδιά	100
Ασυνόδευτα Ανήλικα	20
Διαμένοντα παιδιά εντός "ασφαλούς περιοχής"	18

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (+weekly snapshot για τη Λέσβο 2/4/2023), Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου • Τα δημογραφικά στοιχεία είναι ενιαία για τα Δωδεκάνησα

ΚΕΔ Λέρου	
Απόσταση από αστικό κέντρο του νησιού (χλμ)	6
Κόστος εισιτηρίου μεταφοράς ανά άτομο ανά διαδρομή	2€
Κόστος μεταφοράς με ταξί	13€

Σύμφωνα με την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου⁴⁷, στις 9 Μαρτίου στην ΚΕΔ Λέρου υπήρχαν 19 ασυνόδευτα ανήλικα, 18 εκ των οποίων διέμεναν μέσα στην «ασφαλή περιοχή» (safe area), η οποία έχει ονομαστική χωρητικότητα για 100 παιδιά.

Σύμφωνα με την Υπατη Αρμοστεία⁴⁸, δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική επιλογή στέγασης εκτός από την αυτοστέγαση σε αστικό περιβάλλον στο νησί. Εργαζόμενοι/ες οργανώσεων αναφέρουν, ότι όσοι και όσες λαμβάνουν άσυλο, καλούνται από τις αρχές μέσα σε λίγες ημέρες να φύγουν από την ΚΕΔ χωρίς να υπάρχει εναλλακτική επιλογή ή υποστηρικτικός μηχανισμός, με αποτέλεσμα κατά καιρούς να υπάρχουν ακόμα και περιπτώσεις άστεγων οικογενειών στους δρόμους του νησιού.

Μέσα στην ΚΕΔ παρέχονται μαθήματα μη τυπικής εκπαίδευσης για ενήλικες από την ΜΕΤΑδραση και εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε παιδιά και γονείς από την ΑΡΣΙΣ-Κ.Ο.Υ.Ν. Υπάρχει επίσης η Κινητή Μονάδα Εκπαιδευτικής παρέμβασης στην

⁴⁷ Γραπτή απάντηση προς την RSA στις 16 Μαρτίου 2023, με τη διευκρίνιση ότι στην Λέσβο, παράλληλα με την ασφαλή περιοχή εντός της δομής, λειτουργεί χώρος διαμονής ασυνόδευτων ανηλίκων. Ο εν λόγω χώρος δυναμικότητας 40 ατόμων, λειτουργεί υπό το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου με τη συνεργασία του ΔΟΜ. Στην παρούσα φάση φιλοξενούνται 40 ασυνόδευτα ανήλικα. Η απόκλιση μεταξύ του συνόλου των ασυνόδευτων ανηλίκων και των διαμενόντων εντός ασφαλούς περιοχής αφορά σε χωρισμένους ανήλικους με πράξη ανάθεσης προσωρινής επιμέλειας.

⁴⁸ Στοιχεία από τη γραπτή απάντηση της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σε σχετική αλληλογραφία με την RSA, στις 16 Μαρτίου 2023.

περιοχή Πλάτανος LEDU, της ΑΡΣΙΣ-Κ.Ο.Υ.Ν., η οποία παρέχει μαθήματα Ελληνικής και Αγγλικής γλώσσας, δημιουργικές δραστηριότητες και σχολική υποστήριξη σε παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες/ριες 4-17 ετών⁴⁹. Επιπλέον, γίνονται εργαστήρια κοινωνικών δεξιοτήτων, εξωτερικές δράσεις και παρέχεται ψυχοκοινωνική υποστήριξη, τόσο σε μαθητές/ριες, όσο και σε γονείς/κηδεμόνες. Στις αρχές Μαρτίου, στο LEDU φοιτούσαν 48 παιδιά διαμένοντα στην ΚΕΔ της Λέρου.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία⁵⁰, στα τέλη Μαρτίου στη Λέρο, δύο παιδιά παρακολουθούσαν μαθήματα σε τάξεις ΔΥΕΠ, καθώς η τοπική Συντονίστρια Εκπαίδευσης Προσφύγων έχει αναλάβει καθήκοντα σχετικά πρόσφατα.

Ελλείψεις σε βασικά αγαθά

Και στη Λέρο παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις σε είδη πρώτης ανάγκης και καθυστερήσεις στην καταβολή των μηνιαίων επιδομάτων. Στον μεικτό τομέα λειτουργούν τα κοινόχρηστα πλυντήρια και οι κοινόχρηστες κουζίνες, αλλά όχι τα καταστήματα, όπως αναφέρουν εργαζόμενοι/ες. Υπάρχει και στη Λέρο το πρόβλημα της κακής ποιότητας και μικρής ποσότητας φαγητού, ενώ η εταιρία catering δίνει μία φορά την ημέρα τα τρία γεύματα της ημέρας μαζί. Υπάρχει έλλειψη σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες, ενώ τα ασυνόδευτα ανήλικα παραμένουν περιορισμένα μέσα στην safe area χωρίς να υπάρχει ψυχαγωγική δραστηριότητα και με υποτυπώδη ψυχολογική υποστήριξη. Επίσης, δεν επιτρέπεται η κατανάλωση τροφίμων μέσα στα κοντέινερ και προκρίνεται η κατανάλωση τους μόνο στους κοινόχρηστους χώρους, ενώ δεν υπάρχουν επαρκείς χώροι σκίασης για τους διαμένοντες. Η Συλλογικότητα Πολιτών εξακολουθεί να παρέχει ρούχα, παπούτσια και παιδικά είδη (πάνες, ρούχα).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία, στα τέλη Μαρτίου υπήρχαν δύο γιατροί και ένας ψυχολόγος μέσα στην ΚΕΔ. Στο τοπικό νοσοκομείο έχουν [καταγγεληθεί](#) επανειλημμένα ελλείψεις προσωπικού που καθιστούν προβληματική την ιατρική φροντίδα όλων των ασθενών. Το νοσοκομείο του νησιού δεν διαθέτει διερμηνέα. Όταν προκύπτει ανάγκη συνεργάζονται με την ΚΕΔ για την εξεύρεση διερμηνέα που θα κάνει τη διερμηνεία είτε εξ αποστάσεως είτε δια ζώσης.

⁴⁹ Γραπτή απάντηση της ΑΡΣΙΣ στην RSA στις 9 Μαρτίου 2023. Το πρόγραμμα "Όλα τα Παιδιά στην Εκπαίδευση" (All Children in Education – ACE) αποτελεί μια πρωτοβουλία της UNICEF, που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιείται από σειρά εταιρών, μεταξύ των οποίων και η ΑΡΣΙΣ - Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων.

⁵⁰ Γραπτή απάντηση προς την RSA, 23 Μαρτίου 2023.

Σωματικοί έλεγχοι εκτός νομιμότητας

Τα συστήματα ελέγχου και επιτήρησης είναι ίδια με αυτά στις ΚΕΔ Σάμου και Λέρου. Στις αρχές Απριλίου το Σωματείο των εργαζομένων του ΕΟΔΥ σε ανακοίνωση του [καταγγέλλει](#) ότι οι εργαζόμενοι καλούνται να εργαστούν σε διαφορετικά περιβάλλοντα από αυτά που προσλήφθηκαν και καλεί τους εργαζόμενους να μην αποδεχτούν τις συνθήκες αυτές ούτε για τους ίδιους ούτε για τους πρόσφυγες. Ανακοίνωση στις αρχές Απριλίου [εξέδωσε](#) και ο Πανελλήνιος Σύλλογος Εργαζόμενων της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) καταγγέλλοντας μεταξύ άλλων ότι οι φύλακες της εταιρείας security πραγματοποιούν σωματικό έλεγχο στις/ους εργαζόμενες/ους επειδή αρνούνται να υποβληθούν σε καθημερινή ακτινοβολία φοβούμενοι τις επιπτώσεις στην υγεία τους, ο οποίος όμως σωματικός έλεγχος ξεπερνάει τα εσκαμμένα. Όπως καταγγέλλουν οι εργαζόμενοι/ες, πραγματοποιείται έλεγχος ακόμη και μέσα από τα εσώρουχα, προσβάλλοντας έτσι βάνουσα την αξιοπρέπεια γυναικών και ανδρών. Στην ανακοίνωση τους κάνουν αναφορά για τραγελαφικές καταστάσεις, καθώς καταγγέλλουν ότι από το σύστημα ελέγχου με ακτίνες Χ, περνάνε ακόμη και είδη τροφίμων όπως γιαούρτια, νερά κ.ά., που έχουν μαζί τους οι εργαζόμενοι, στους οποίους λένε ότι μπορούν να τα καταναλώσουν μετά από μια ώρα, ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος για την υγεία τους.

Ακόμα και τα παιδιά είναι αναγκασμένα να υποστούν αυστηρούς ελέγχους κυρίως κατά την είσοδο, όπως ο έλεγχος των σχολικών τους σακιδίων, ενώ παρατηρούνται μη αρμόζουσες συμπεριφορές από μερικά μέλη του προσωπικού της δομής προς τους διαμένοντες.

Η είσοδος της ΚΕΔ Λέρου

Ελλείψεις σε νομική βοήθεια

Τους τελευταίους μήνες στη Λέρο η νομική βοήθεια είναι ανεπαρκής, καθώς ο αριθμός των διαθέσιμων δικηγόρων δεν αρκεί για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες, ενώ σύμφωνα με πληροφορίες από εργαζόμενους, σε κάποιες περιπτώσεις δεν γίνεται καν επαρκής ενημέρωση για την δυνατότητα νομικής στήριξης. Σύμφωνα με την 'Υπατη Αρμοστεία'⁵¹, η ΜΕΤΑδραση ξεκίνησε τον Φεβρουάριο 2023 να παρέχει νομική συνδρομή μέσα στην ΚΕΔ με ένα δικηγόρο. Κλιμάκιο της 'Υπατης Αρμοστείας από την Κω επισκέπτεται τη Λέρο τρεις ημέρες κάθε εβδομάδα, μεταξύ άλλων για ενημέρωση σε νεοεισερχόμενους, ενημέρωση στους διαμένοντες και πληροφόρηση για θέματα ένταξης.

*Τα ονόματα έχουν αλλάξει για λόγους προστασίας της ιδιωτικότητας και ασφάλειας.

---

⁵¹ Ό.π., υποσημ. 13.